

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA BIŁGORAJA
NA LATA 2023 – 2033

PROJEKT

BIŁGORAJ 2023 r.

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
1.1.	Regulacje prawne i merytoryczne w zakresie opracowania Strategii	4
1.2.	Uwarunkowania prawne i programowe Strategii	4
1.3.	Cel i korzyści wynikające z utworzenia Strategii	10
2.	Charakterystyka społeczno – demograficzna oraz wybranych obszarów i ich diagnoza	10
2.1.	Położenie i walory naturalne miasta Biłgoraja	10
2.2.	Demografia	11
2.3.	Zasoby sfery społecznej Gminy Miasto Biłgoraj	14
2.3.1.	Gospodarka mieszkaniowa	14
2.3.2.	Edukacja i wychowanie	15
2.3.3.	Kultura	19
2.3.4.	Sport	20
2.3.5.	Służba zdrowia	20
2.4.	Pomoc społeczna i problemy społeczne	20
2.4.1.	Charakterystyka pomocy społecznej na terenie miasta Biłgoraja	21
2.4.2.	Dane dotyczące realizacji ustawy o pomocy społecznej	21
2.5.	Ubóstwo	23
2.5.1.	Opis problemu	23
2.5.2.	Dane liczbowe	24
2.5.3.	Zasoby	25
2.6.	Bezrobocie	25
2.6.1.	Opis problemu	25
2.6.2.	Dane liczbowe	26
2.6.3.	Zasoby	27
2.7.	Niepełnosprawność	28
2.7.1.	Opis problemu	28
2.7.2.	Dane liczbowe	29
2.7.3.	Zasoby	32
2.8.	Przemoc w rodzinie	33
2.8.1.	Opis problemu	33
2.8.2.	Dane liczbowe	34
2.8.3.	Zasoby	36
2.9.	Przestępczość	38
2.9.1.	Opis problemu	38
2.9.2.	Dane liczbowe	38
2.9.3.	Zasoby	38
2.10.	Uzależnienia i rozwiązywanie problemów alkoholowych	39
2.10.1.	Opis problemu	39
2.10.2.	Dane liczbowe	40
2.10.3.	Zasoby	42
2.11.	Dysfunkcjonalność rodzin	43
2.11.1.	Opis problemu	43
2.11.2.	Dane liczbowe	44

2.11.3. Zasoby	46
2.12. Problem osób starszych	48
2.12.1. Opis problemu	48
2.12.2. Dane liczbowe	48
2.12.3. Zasoby	50
2.13. Usługi społeczne realizowane w ramach Strategii	51
2.14. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	52
3. Analiza strategiczna SWOT	53
3.1. Ubóstwo	54
3.2. Bezrobocie	54
3.3. Niepełnosprawność	55
3.4. Przemoc w rodzinie	56
3.5. Uzależnienia i rozwiązywanie problemów alkoholowych	56
3.6. Dysfunkcjonalność rodzin	57
3.7. Problem osób starszych	58
4. Część programowa	59
4.1. Wizja	59
4.2. Misja	59
4.3. Cele strategiczne, kierunki oraz wskaźniki działań	60
4.4. Zadania publiczne zlecane w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	69
4.5. Ramy finansowe na poszczególne lata realizacji Strategii	70
5. Zarządzanie i monitoring Strategii	71
5.1. Monitoring i ewaluacja	71
5.2. Podsumowanie	71
Spis tabel:	73
Spis wykresów:	73

1. Wprowadzenie

Polityka społeczna należy do najbardziej złożonych i trudnych społecznie zadań władzy publicznej, ze względu na złożoność występujących problemów w obszarze wykluczenia społecznego. W celu skutecznego rozwiązywania narastających problemów społecznych niezbędne jest kreowanie polityki społecznej w oparciu o planowanie i zarządzanie strategiczne.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych określa oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych. Powszechnie występują zjawiska takie jak ubóstwo, trudna sytuacja życiowa seniorów, mała samodzielność osób niepełnosprawnych, bezrobocie, problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, przemoc w rodzinie. Dla poszczególnych osób i rodzin są to trudności, w których nie są w stanie pokonać samodzielnie. Długofalowe skutki tych problemów życiowych przenoszą się na społeczność lokalną. Pomoc w rozwiązaniu tych trudności staje się więc zadaniem lokalnego samorządu oraz instytucji pomocy społecznej i organizacji działających w społecznościach lokalnych.

Stanowi więc ona podstawę do realizacji lokalnej polityki społecznej zmierzającej do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Miasta Biłgoraja jako wspólnoty samorządowej, a nie tylko osób czy grup społecznych zagrożonych czy dotkniętych wykluczeniem społecznym.

W związku z tym niezbędnym warunkiem efektywnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej jest rzetelna diagnoza rzeczywistych problemów i potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowy plan działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Biłgoraja na lata 2023 – 2033 to koncepcja działań, realizowana przez różne podmioty współpracujące ze sobą na rzecz dobra wspólnego lokalnej społeczności. Strategia pomoże także skoordynować działania różnych instytucji funkcjonujących na płaszczyźnie polityki społecznej w zakresie zapobiegania negatywnym zjawiskom społecznym i ograniczaniu ich skutków.

Strategię opracował zespół zadaniowy powołany Zarządzeniem Wewnętrznym nr 14/2022 Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju z dnia 18 listopada 2022 roku. W skład zespołu zadaniowego weszli pracownicy Ośrodka – Wojciech Miś jako koordynator oraz Jolanta Dzido, Elżbieta Poluga i Tomasz Kasperski jako członkowie. Prace nad Strategią obejmowały przygotowanie diagnozy sytuacji społecznej w Biłgoraju, analizę stanu i problemów społecznych w mieście, prognozę zmian w zakresie występowania problemów społecznych oraz analizę zasobów i możliwości w zakresie działań społecznych. Analiza strategiczna umożliwiła określenie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w sferze społecznej, co łącznie z diagnozą umożliwiło wypracowanie wizji Miasta Biłgoraja w sferze rozwiązywania problemów społecznych, jego misji, celów, kierunków działań, zadań w sferze społecznej oraz ram finansowych. Będą one realizowane w latach 2023-2033.

1.1. Regulacje prawne i merytoryczne w zakresie opracowania Strategii

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Biłgoraja na lata 2023 – 2033 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Strategia jest kontynuacją przedsięwzięć realizowanych we wcześniejszym okresie programowania tj. 2016 – 2022 i wyznacza nowe priorytety na lata 2023 – 2033. Różnorodność problemów społecznych występujących na terenie Miasta Biłgoraja powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie problemów społecznych w przyszłości, jak m.in.:

- Konstytucja RP;
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 24 marca 2022 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw;
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe;
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

1.2. Uwarunkowania prawne i programowe Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Biłgoraj na lata 2023 – 2033 jest zgodna i spójna z dokumentami wyższej rangi.

Na poziomie globalnym są to:

- 1. Przekształcamy nasz świat: Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030**

Dokument, który został przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych stanowi plan transformacji dziedzinach o kluczowym znaczeniu dla ludzkości tj.: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój, partnerstwo.

Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa i głodu, ochronę planety przed jej degradacją oraz podejmowanie pilnych działań w zakresie zmian klimatu, zapewnieniu wszystkim ludziom możliwości korzystania z dobrodziejstw dostatniego i satysfakcjonującego życia oraz aby postęp gospodarczy, społeczny i technologiczny przebiegał z zgodzie z naturą, wspieranie pokojowego i sprawiedliwego społeczeństwa, wolnego od lęku i przemocy oraz mobilizowanie środków do wdrożenia Agendy 2030 przy udziale wszystkich krajów, interesariuszy i obywateli.

W dokumencie określono 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju. Dla polityki społecznej istotne są cele takie jak koniec ubóstwa, zero głodu, dobre zdrowie i jakość życia, równość płci, czysta woda i warunki sanitarne, wzrost gospodarczy i godna praca, mniej nierówności.

2. Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych

Została ona ratyfikowana przez Prezydenta Polski w 2012 roku. Konwencja ma na celu popieranie, ochronę i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności. Dokument kładzie nacisk na prowadzenie konsultacji z osobami niepełnosprawnymi w zakresie spraw związanych z osobami niepełnosprawnymi oraz angażowanie tych osób, w tym niepełnosprawnych dzieci, w te procesy, za pośrednictwem reprezentujących je organizacji.

Na poziomie krajowym są to:

1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku i stanowi kluczowy dokument państwa polskiego w obszarze średnio i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia wyznacza cele polityki rozwoju do roku 2020, z perspektywą do roku 2030. Zawarte w SOR rekomendacje dla polityk publicznych stanowią podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym.

Cel główny SOR: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Cele szczegółowe:

- I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna).
- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie).

- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).

2. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (SRKS2030)

SRKS2030 została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 27 października 2020 roku.

Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Cel główny SRKS2030 doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne.

Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich.

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

3. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji

Zawiera on kompleksowe działania nakierowane na trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Celem głównym KPPUiWS jest trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej.

Dla realizacji celu głównego wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- I. Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży.
- II. Gwarancje dla przyszłości młodzieży - stworzenie szansy dla młodzieży wejścia na rynek pracy i tworzenia rodzin.
- III. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko.
- IV. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej.
- V. Seniorzy – bezpieczni, aktywni, potrzebni.

KPPUiWS w szerokim zakresie odwołuje się do instrumentarium ekonomii społecznej. Zdiagnozowane problemy oraz działania zaprojektowane w celu ich rozwiązania bezpośrednio nawiązują do rozwiązań ekonomii społecznej, np. poprzez wskazanie podmiotów ekonomii społecznej i podmiotów społecznych jako realizatorów projektów, działań zmierzających do poprawy sytuacji grup zdiagnozowanych jako zagrożone wykluczeniem społecznym.

4. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Głównym celem określonym w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach:

- I. Konkurencyjności i innowacyjności.
- II. Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.
- III. Efektywności i sprawności państwa.

5. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Jest to podstawowy dokument polityki regionalnej państwa w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027. Stanowi ona zbiór wspólnych wartości, zasad współpracy rządu, samorządów i partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd jak i wewnątrzregionalne. Położony jest nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, na zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.

6. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

Program wyznacza kluczowe kierunki polityki publicznej na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych. Posiada on istotne znaczenie dla realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych, gdyż położono w nim szczególny nacisk na zwiększenie efektywności działań na rzecz tworzenia miejsc pracy, reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak również rozwój usług społecznych użyteczności publicznej i zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego.

W KPRES mocno zaakcentowano wpisanie nowych instrumentów i podmiotów w dotychczasowy system wsparcia osób, które z różnych przyczyn znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Rozwinięto także wątki dotyczące współpracy między podmiotami ekonomii społecznej oraz biznesem i administracją publiczną. Współdziałanie gminy z podmiotami ekonomii społecznej pozwala na efektywniejszą realizację strategii.

Na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym są to:

1. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021 - 2030

Celem głównym Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021 – 2030 jest wspieranie działań i rozwój instytucji służących zabezpieczeniu podstawowych potrzeb mieszkańców województwa lubelskiego, a także integracja społeczeństwa regionu poprzez wzmocnienie aktywności mieszkańców i współdziałanie instytucji publicznych, gospodarczych oraz organizacji pozarządowych. Określono następujące obszary strategiczne polityki społecznej:

- I. Bezrobocie i bierność zawodowa. Ubóstwo i dziedziczenie biedy.
- II. Starzejące się społeczeństwo.
- III. Wsparcie dziecka i rodziny.
- IV. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami.
- V. Zdrowie psychiczne.
- VI. Rozwój społeczności lokalnej.

VII. Ekonomia społeczna i solidarna.

2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Biłgorajskim na lata 2021 – 2030

W dokumencie „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Biłgorajskim na lata 2021 - 2030” przedstawiona została misja, która brzmi „Skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym na terenie Powiatu Biłgorajskiego oraz organizowanie odpowiedniego do potrzeb wsparcia dla osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów instytucjonalnych, finansowych i potencjału kapitału ludzkiego, w celu zapewnienia mieszkańcom powiatu możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym”. W ramach realizacji w/w misji skupiono się na następujących obszarach strategicznych:

- I. Bezrobocie i bierność zawodowa. Ubóstwo i dziedziczenie biedy.
- II. Starzejące się społeczeństwo.
- III. Wsparcie dziecka i rodziny.
- IV. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami.
- V. Zdrowie psychiczne.
- VI. Rozwój społeczności lokalnej.

3. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miasto Biłgoraj na lata 2022-2028

Dokument służy wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Miasto Biłgoraj. Dokonano w nim analizy w sferach społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w Biłgoraju. Szczególne znaczenie dla wyznaczenia obszaru zdegradowano odgrywa sfera społeczna, w której koncentracja negatywnych zjawisk i występowanie kryzysu determinuje zasadność i możliwość prowadzenia rewitalizacji.

Stopień i skalę negatywnych zjawisk obrazują mierniki, które opisują powyższe sfery. W przedmiotowym dokumencie poddano analizie wszystkie wymienione sfery, bazując na danych pozyskanych z różnych źródeł oraz ogólnodostępnych opracowań czy raportów. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, największy nacisk położono na analizę sfery społecznej, dla której zakres danych jest najszerszy, a katalog wskaźników najbardziej rozbudowany z uwagi na możliwość pozyskania wiarygodnych, porównywalnych danych.

4. Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2025

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest dokumentem określającym główne zadania z zakresu:

- I. Zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz zagrożonych uzależnieniami.
- II. Udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomania pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

- III. Prowadzeni profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych, socjoterapeutycznych.
- IV. Wspomagania działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i problemów narkomanii.
- V. Podejmowania interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art.131 i 15 ustawy o przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
- VI. Wspierania zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej, udzielanie pomocy społecznej osobom uzależnionym dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Program wskazuje sposoby realizacji ww. zadań z uwzględnieniem lokalnych potrzeb.

5. Gminny Program Wspierania Rodziny na terenie Miasta Biłgoraja na lata 2022 – 2024

Program zapewnienia wsparcie dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Wsparcie to odbywa się przede wszystkim przez:

- I. Stworzenie systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
- II. Wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo – wychowawczych.
- III. Zapewnienie szczególnej ochrony dzieciom w rodzinach zagrożonych występowaniem trudności opiekuńczo – wychowawczych.
- IV. Działania w kierunku powrotu do środowiska rodzinnego dzieci przebywających w systemie pieczy zastępczej.
- V. Podnoszenie kompetencji osób i instytucji działających na rzecz wspierania rodziny.

6. Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Biłgoraja na rok 2021-2025

Program jest dokumentem, który wyznacza główne kierunki działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jego realizacja ma wieloletnią perspektywę, a działania mają charakter długofalowy.

Głównym celem Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Miasta Biłgoraja.

Program przeznaczony jest dla mieszkańców Miasta Biłgoraja, a w szczególności osób i rodzin z problemem przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji i służb pracujących z osobami doznającymi przemocy i stosującymi przemoc w rodzinie. Realizacja Programu powinna przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy na terenie gminy. Zakreślone w nim cele i kierunki działań mają charakter ramowy i mogą podlegać modyfikacjom.

1.3. Cel i korzyści wynikające z utworzenia Strategii

Realizacja strategii będzie służyć harmonijnemu rozwojowi poprzez wyrównanie szans społecznych mieszkańców miasta, dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej. Zadania, które wpisano w zakres wyznaczonych do realizacji celów, uwzględniają przede wszystkim potencjał społeczny, ale także ekonomiczny miasta. Zbudowane zostały w oparciu o aktualnie realizowane programy, analizę i prognozowanie wsparcia obszarów wymagających dalszych działań.

Strategia wspomaga samorząd w prowadzeniu polityki społecznej i przyczyni się m.in. do:

- bardziej skutecznego rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych,
- efektywniejszego wykorzystania środków finansowych z funduszy zewnętrznych,
- wzmocnienia i rozwoju inicjatyw społecznych,
- zwiększenia współpracy organizacji pozarządowych z samorządem lokalnym.

Działania podjęte w ramach Strategii przyczynić się mają do:

- budowy potencjału samorządu miasta Biłgoraja w zakresie strategicznego planowania i realizowania polityki społecznej na poziomie lokalnym,
- zwiększenia lokalnej aktywności w obszarze rozwiązywania problemów społecznych,
- wzmocnienia i tworzenia lokalnych organizacji pozarządowych aktywnie włączających się w proces integracji społecznej na terenie miasta Biłgoraja.

2. Charakterystyka społeczno – demograficzna oraz wybranych obszarów i ich diagnoza

2.1. Położenie i walory naturalne miasta Biłgoraja

Biłgoraj położony jest w południowej części województwa lubelskiego, na zachodnich obrzeżach Roztocza, w sąsiedztwie Roztoczańskiego Parku Narodowego i Puszczy Solskiej, w widłach rzek Biała i Czarna Łada. Zajmuje on obszar 21 km². Biłgoraj jest siedzibą gminy miejskiej oraz wiejskiej, a także miastem powiatowym.

Miasto cechuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Krzyżują się tutaj drogi wojewódzkie przebiegające w kierunkach północ – południe (droga nr 835: Lublin – Wysokie – Biłgoraj – Sieniawa – Przeworsk – Kańczuga – Dynów – Grabownica Starzeńska) i wschód – zachód (droga nr 858: Nisko – Zarzecze – Biłgoraj – Zwierzyniec – Szczepreszyn). Przez Biłgoraj przebiegają dwie linie kolejowe tj. linia kolejowa nr 66 Zwierzyniec Towarowy – Stalowa Wola Południe i Linia Hutniczo Szerokotorowa (LHS) z Hrubieszowa do Sławkowa Południowego (linia kolejowa nr 65).

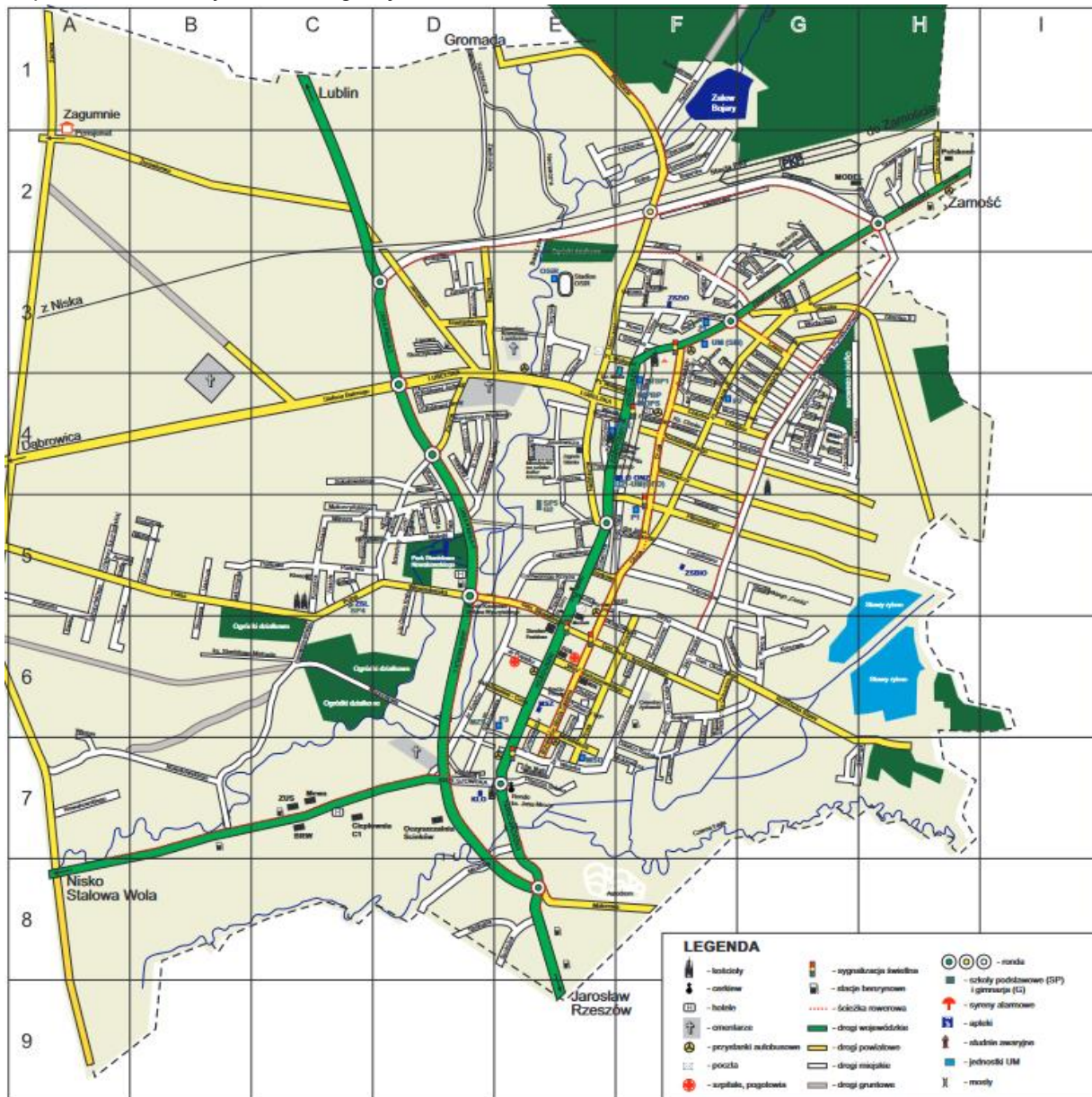
Biłgoraj znajduje się w odległości około 80 km od Lublina, 232 km od Warszawy, 77 km od polsko – ukraińskiego przejścia drogowego w Hrebennem i 113 km od przejścia kolejowo – drogowego w Medyce.

Występuje tu dobrze rozwinięta sieć rzeczna oraz akweny wody stojącej w północno – wschodniej i południowo – wschodniej części miasta. Na terenie osiedla Bojary, w północno – wschodniej części miasta na rzece Osa znajduje się rekreacyjno – sportowy zalew,

a w południowo – wschodniej części miasta kompleks stawów Różnówka. W dolinie Białej Łady zachowały się fragmenty starorzeczy oraz Zespół Młyński. Niewielkie spadki głównych rzek, powodują powstawanie meandrów w piaszczystym lub torfowym podłożu. Na kilku odcinkach Biała Łada ma sztucznie ukształtowany bieg.

Część terenów miasta wchodzi w skład sieci ekologicznej Natura 2000. Na obszarze prawie 260 ha ustanowiono ostoję ptasią Puszcza Solska (nr PLB060008).

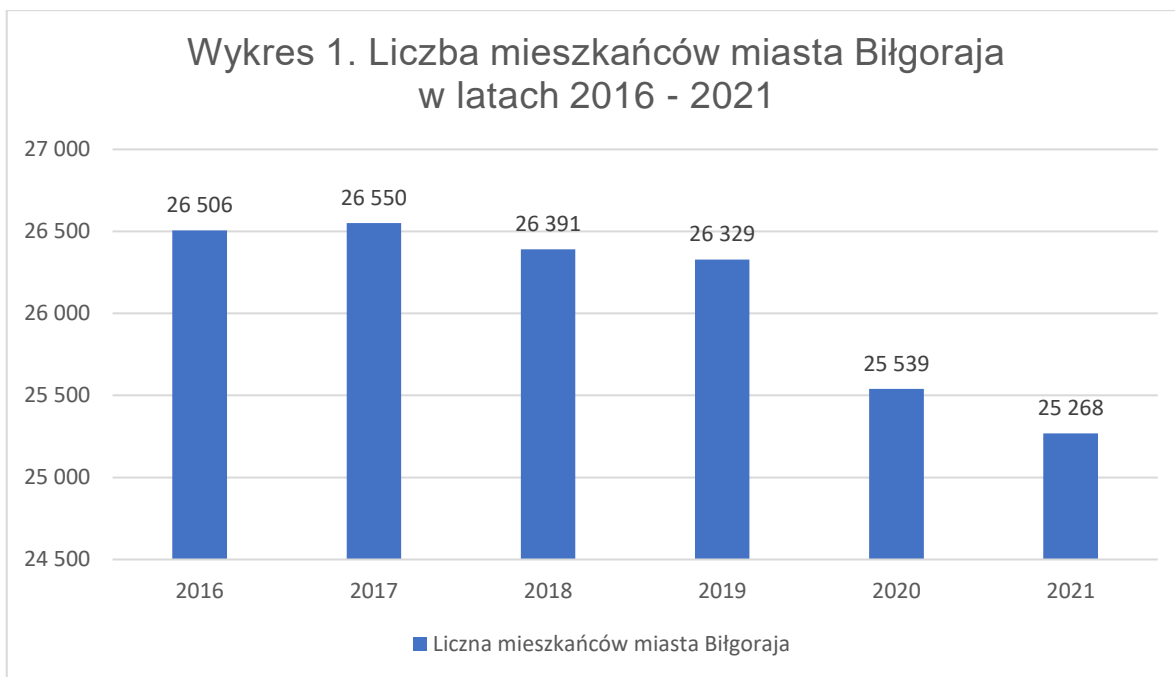
Mapa 1. Plan Gminy Miasto Biłgoraj

Źródło: www.bilgoraj.pl

2.2. Demografia

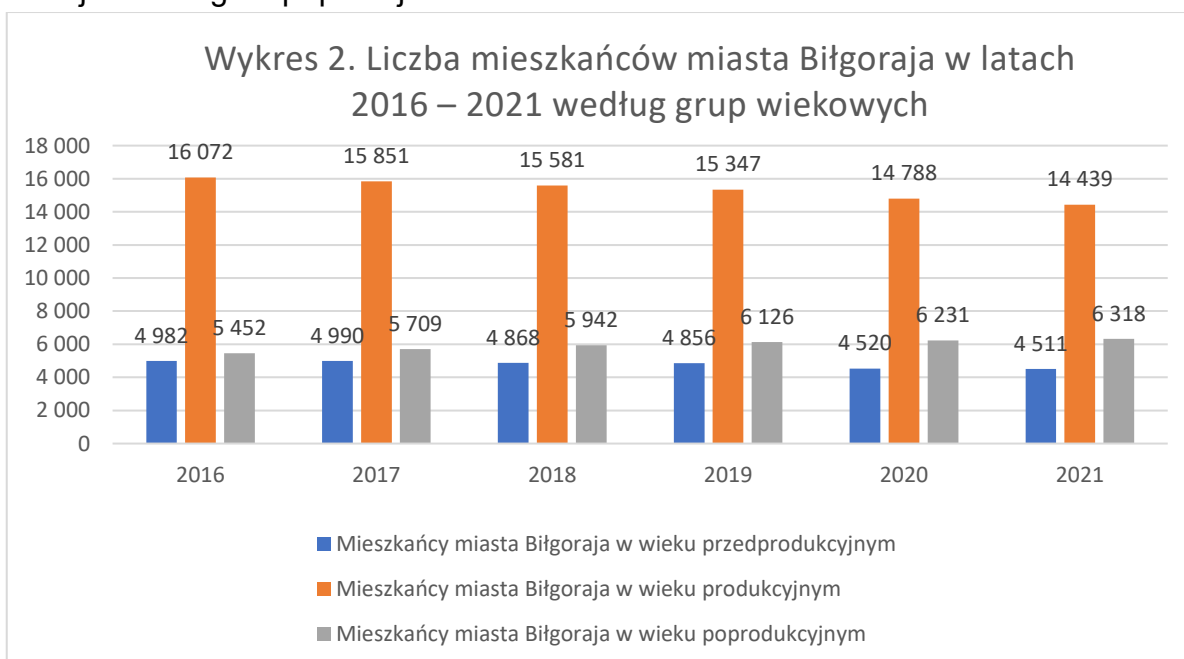
Według danych GUS liczba mieszkańców miasta na koniec 2021 r. wynosiła 25 268 osób. Średnia gęstość zaludnienia w 2021 r. na 1 km² wynosiła 1 198 osób.

Źródło: www.svs.stat.gov.pl

Zestawienie danych w ciągu ostatnich lat pokazuje, że liczba mieszkańców maleje, wyjątek stanowi 2017 r. (powodem mogło być wprowadzenie świadczenia wychowawczego 500+). W porównaniu do 2016 roku liczba mieszkańców w 2021 r. spadła aż o 1 238 osób. Jeżeli cofniemy się do wcześniejszych lat różnica ta będzie jeszcze większa. W 2010 r. liczba mieszkańców miasta wynosiła 27 235 osób, więc na przestrzeni dekady liczba ta spadła o prawie 2 000 osób.

Obserwowana sytuacja demograficzna jest charakterystyczna dla obszarów położonych dalej od dużych aglomeracji i jest trendem występującym w kraju, gdzie wykazywane jest stałe zmniejszenie ogółu populacji.

Źródło: www.svs.stat.gov.pl

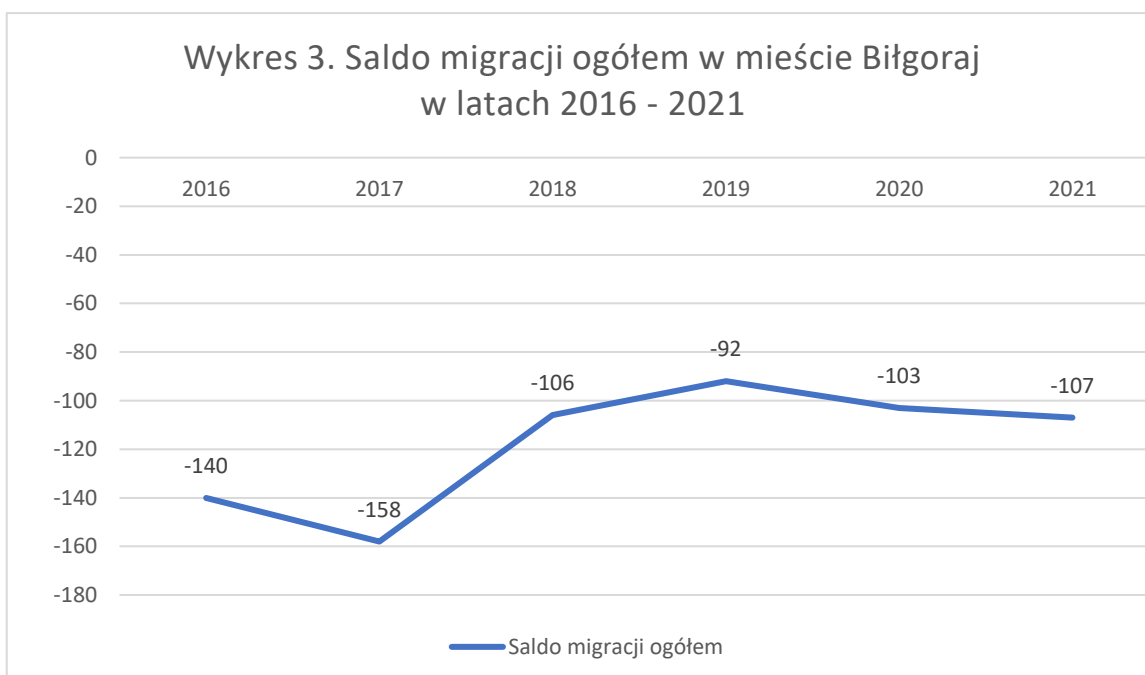
Z danych GUS wynika, że na koniec 2021 r. 25 % mieszkańców Biłgoraja było w wieku poprodukcyjnym. Analizując wcześniejsze lata liczba osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrasta przy spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wieku produkcyjnym. W 2016 r. liczba osób w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 18,80 %, w wieku produkcyjnym 60,64 %, a wieku poprodukcyjnym 20,56 % ogółu mieszkańców. W 2021 r. proporcje te wyniosły odpowiednio 18 %, 57 % i 25 %. Widząc powyższe dane można stwierdzić, że problem starzenia się społeczeństwa Biłgoraja będzie się pogłębiał. Czynniki determinujące taką sytuację to wydłużanie się przeciętnego trwania życia oraz obniżanie dzietności rodzin.

Tabela 1. Przyrost naturalny w mieście Biłgoraj w latach 2016 - 2021

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2016	226	236	-10
2017	224	205	19
2018	208	215	-7
2019	188	232	-44
2020	195	271	-76
2021	151	319	-168

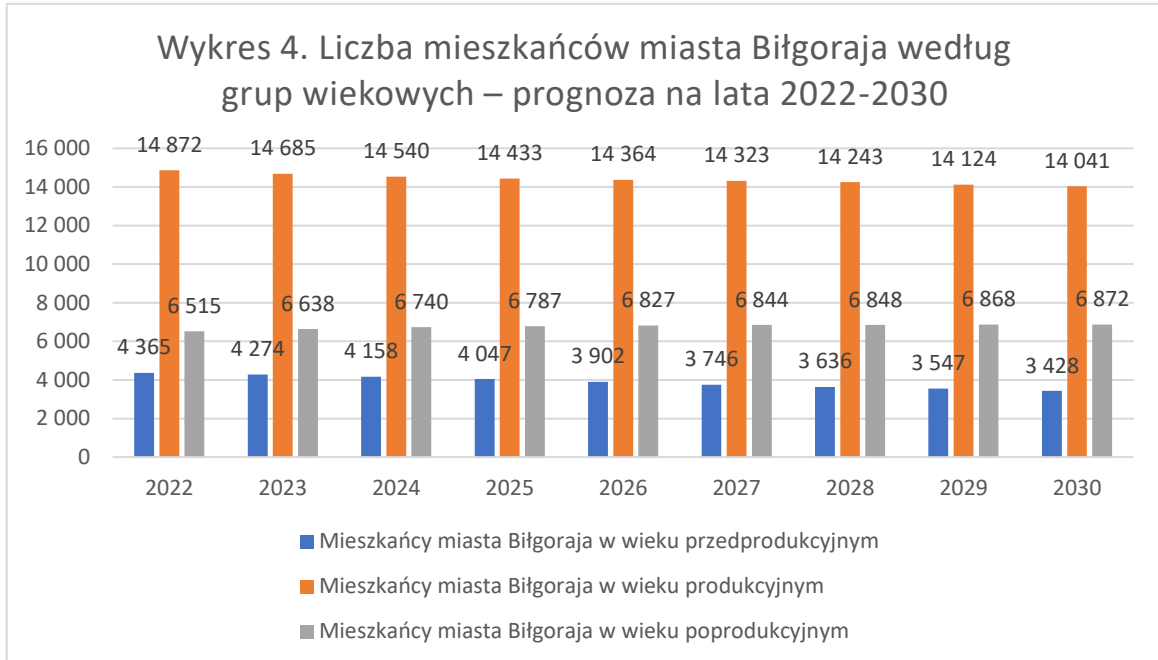
Źródło: www.svs.stat.gov.pl

Jednym z czynników który ma wpływ na liczbę ludności jest przyrost naturalny. W prezentowanym okresie widzimy ciągły spadek liczby urodzeń. Niestety ten trend utrzymywał się już w latach wcześniejszych. W okresie między 2010 r. a 2021 r. liczba urodzeń zmniejszyła się o 132 osoby. Natomiast liczba zgonów od 2017 r. rośnie. Tylko w 2017 r. przyrost naturalny był dodatni. W 2021 r. przyrost naturalny wyniósł -168, gdzie np. w 2010 r. wyniósł on 116. Znaczący wpływ na ujemny przyrost naturalny w latach 2020 – 2021 miała pandemia Covid-19.

Źródło: www.svs.stat.gov.pl

Drugim obok przyrostu naturalnego czynnikiem mającym bezpośredni wpływ na liczbę ludności są migracje. Definiuje się ją jako różnicę między napływem (imigracja), a odpływem (emigracja) z danego obszaru w określonym czasie, której wielkość i kierunek zależy od sytuacji społeczno-gospodarczej. W Biłgoraju jest ona na poziomie ujemnym, ale od 2018 r. utrzymuje się mniej więcej na stałym poziomie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie prognoz Głównego Urzędu Statystycznego

Z analizy prognozy demograficznej wynika, że w dalszym ciągu utrzymywać się będzie trend wzrostu liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Na podstawie tych danych szacuje się w 2030 r. liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym stanowić będzie 14 %, w wieku produkcyjnym 58 %, natomiast w wieku poprodukcyjnym 28 % ogółu mieszkańców.

W 2030 r. prognozuje się, że w mieście Biłgoraj mieszkać będzie 24 341 osób i porównując tą liczbę do 2021 r. widzimy, że liczba mieszkańców miasta zmniejszy się o ponad 900 osób. Jeżeli prognozowaną liczbę ludności z 2030 r. porównamy z liczbą mieszkańców miasta w 2010 r. różnica ta wyniesie aż 2 894 osoby.

2.3. Zasoby sfery społecznej Gminy Miasto Biłgoraj

2.3.1. Gospodarka mieszkaniowa

Na dzień 31 grudnia 2022 r. Gmina Miasto Biłgoraj była właścicielem 333 lokali mieszkalnych, w tym dysponowała 54 lokalami socjalnymi. Na najem lokali mieszkalnych z zasobów Gminy Miasto Biłgoraj oczekiwało 11 rodzin. Porównując te dane z danymi ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Biłgoraj na lata 2016 -2022 (sytuacja na koniec 2015 r.) o jeden zmniejszyła się liczba lokali których właścicielem jest gmina. Liczba lokali socjalnych pozostaje na niezmiennym poziomie, ale aż o 39 spadła liczba rodzin oczekujących na lokale mieszkaniowe.

Liczba lokali, w ramach istniejącego zasobu mieszkaniowego w dalszym ciągu nie zabezpiecza zapotrzebowania na realizowanie nałożonego ustawą o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego obowiązku zapewnienia lokali socjalnych, lokali zamiennych oraz świadczenia pomocy mieszkaniowej rodzinom o niskich dochodach. W związku z tym konieczne jest dalsze podejmowanie działań mających na celu zwiększenie zasobu mieszkaniowego.

W celu realizacji ustawowych zadań związanych z zaspokojeniem potrzeb mieszkaniowych, w październiku 1997 r. powołano jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością pod nazwą Towarzystwo Budownictwa Społecznego (TBS). Jedynym udziałowcem w spółce jest Gmina Miasto Biłgoraj. Towarzystwo Budownictwa Społecznego buduje mieszkania na wynajem dzięki wniesionym w aportie gruntom przez wspólnika, preferencyjnym kredytom udzielanym przez Krajowy Fundusz Mieszkaniowy zaciągany w Banku Gospodarstwa Krajowego oraz partycypacjom od przyszłych najemców.

Dotychczas TBS wybudowało na terenie Biłgoraja 7 budynków mieszkalnych wielorodzinnych o łącznej liczbie 181 mieszkań. W 2023 r. spółka planuje rozpocząć inwestycje na terenie miasta w postaci czterokondygnacyjnego bloku mieszkalnego z 44 mieszkaniami.

2.3.2. Edukacja i wychowanie

W Biłgoraju funkcjonuje Samorządowy Żłobek w Biłgoraju będący jednostką budżetową Gminy Miasto Biłgoraj, który zapewnia opiekę dla dzieci od ukończenia 20 tygodnia życia do lat 3 z terenu Biłgoraja. Żłobek posiada 60 miejsc.

W przypadku opieki przedszkolnej Gmina Miasto Biłgoraj jest organem prowadzącym dla 3 przedszkoli publicznych. Dodatkowo na dzień 31 grudnia 2021 roku w Ewidencji Niepublicznych Szkół i Placówek Oświatowych wpisane były dwa przedszkola niepubliczne: Przedszkole Integracyjne Bambini oraz Niepubliczne Przedszkole Specjalne. Działała również Gadu – Gadu Punkt Przedszkolno Terapeutyczny AKSON (niepubliczny). Ponadto na terenie miasta Biłgoraja działały trzy przedszkola publiczne, dla których organem prowadzącym nie jest Gmina Miasto Biłgoraj: Akademia Przedszkolaka Publiczne Przedszkole Językowe, Katolickie Przedszkole im. św. Jana Pawła II w Biłgoraju oraz Przedszkole Publiczne Domek Przedszkolaka – Anna Piętał.

Tabela 2. Liczba dzieci w przedszkolach samorządowych

Przedszkole	Liczba dzieci				Liczba oddziałów			
	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022
Samorządowe Przedszkole nr 1	311	317	326	329	13	14	14	14
Samorządowe Przedszkole nr 2	260	256	237	211	11	11	11	10

Przedszkole	Liczba dzieci				Liczba oddziałów			
	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022
Samorządowe Przedszkole nr 3	159	153	161	145	7	7	7	6
Razem	730	726	724	685	31	32	32	30

Źródło: Raport o stanie Miasta Biłgoraja

Tabela 3. Kadra pedagogiczna i kadra niepedagogiczna w przedszkolach samorządowych

Przedszkole	Kadra pedagogiczna (liczba etatów)				Kadra niepedagogiczna (liczba etatów)			
	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022
Samorządowe Przedszkole nr 1	20,6	21,34	22,68	21,63	18	21,5	21	20
Samorządowe Przedszkole nr 2	17,5	17,7	18,13	17,69	16,5	17	17	15,5
Samorządowe Przedszkole nr 3	11,37	11,58	16,47	11,40	11	12	11,5	10,16
Razem	49,47	50,62	57,28	50,72	45,5	50,5	49,5	45,66

Źródło: Raport o stanie Miasta Biłgoraja

Liczba dzieci w przedszkolach samorządowych na terenie miasta pozostaje mniej więcej na stałym poziomie. Wyjątek stanowi rok szkolny 2021/2022, gdzie w dwóch przedszkolach samorządowych widać spadek liczby dzieci. Zjawisko to może być związane z ograniczeniami w funkcjonowaniu przedszkoli w wyniku epidemii Covid-19. Wraz ze spadkiem liczby dzieci spadła liczba oddziałów i zmniejszyła się liczba etatów kadry pedagogicznej i kadry niepedagogicznej.

Tabela 4. Uczniowie przedszkoli, prowadzonych przez organ inny niż jst na terenie miasta Biłgoraja

Przedszkole	Liczba dzieci			
	Stan na 30.09.2018 rok	Stan na 30.09.2019 rok	Stan na 30.09.2020 rok	Stan na 30.09.2021 rok
Akademia Przedszkolaka Publiczne Przedszkole Językowe w Biłgoraju	135	120	117	126
Przedszkole Publiczne „Domek Przedszkolaka”	49	52	60	65

Przedszkole	Liczba dzieci			
	Stan na 30.09.2018 rok	Stan na 30.09.2019 rok	Stan na 30.09.2020 rok	Stan na 30.09.2021 rok
Katolickie Przedszkole im. św. Jana Pawła II (publiczne)	66	69	82	64
Niepubliczne Przedszkole Specjalne w Biłgoraju	15	12	9	10
Przedszkole Integracyjne „BAMBINI” (niepubliczne)	184	195	203	223
Punkt Przedszkolno – Terapeutyczny Akson	-	6	13	13
Razem	449	454	484	501

Źródło: Raport o stanie Miasta Biłgoraja

Liczba dzieci w przedszkolach prywatnych systematycznie w każdym roku rosła. Poziom zapewnienia opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym przez placówki publiczne i niepubliczne na terenie miasta w zestawieniu z liczbą dzieci w wieku przedszkolnym jest zadawalający.

Tabela 5. Liczba dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez samorząd

Szkoła	Liczba uczniów				Liczba klas			
	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022
Szkoła Podstawowa nr 1	1 039	985	985	941	45	42	42	40
Gimnazjum nr 1	141	-	-	-	6	-	-	-
Szkoła Podstawowa nr 3	498	505	507	528	28	29	30	30
Odziały Gimnazjalne przy Szkole Podstawowej nr 3 (dawny MZS)	78	-	-	-	4	-	-	-
Szkoła Podstawowa nr 4	116	103	96	101	7	7	7	7
Szkoła Podstawowa nr 5	756	792	838	839	33	33	36	36

Szkoła	Liczba uczniów				Liczba klas			
	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022
Gimnazjum nr 2	39	-	-	-	2	-	-	-
Razem	2 667	2 385	2 426	2 409	125	111	115	113

Źródło: Raport o stanie Miasta Biłgoraja

Tabela 6. Kadra pedagogiczna i kadra niepedagogiczna w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez samorząd

Szkoła	Kadra pedagogiczna (liczba etatów)				Kadra niepedagogiczna (liczba etatów)			
	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok Szkolny 2021/2022
Szkoła Podstawowa nr 1	93,6	91,99	96,61	95,79	19,3	27,7	30,34	26,27
Gimnazjum nr 1	14	-	-	-	5,5	-	-	-
Szkoła Podstawowa nr 3 i Oddziały Gimnazjalne przy Szkole Podstawowej nr 3 (dawny MZS)	88,5	80,6	83,54	82,13	17	18,7	19	16,21
Szkoła Podstawowa nr 4	17	17	17,02	16,90	4	4	4,5	4,18
Szkoła Podstawowa nr 5	65,7	69,45	74,08	72,80	15,5	18	18,42	17,65
Gimnazjum nr 2	5,3	-	-	-	2	-	-	-
Razem	284,1	259,04	271,25	267,62	63,3	68,4	72,26	64,31

Źródło: Raport o stanie Miasta Biłgoraja

Według danych zmiana liczby uczniów w szkołach powiązana jest z liczbą klas. Podobna sytuacja jest z liczbą etatów kadry pedagogicznej. Przy mniejszej liczbie uczniów zmniejsza się również liczba etatów kadry pedagogicznej.

Dodatkowo na terenie Gminy Miasto Biłgoraj funkcjonuje Prywatna Szkoła Podstawowa. W 2021 r. uczęszczało do niej 102 uczniów, którzy uczyli się w klasach I – V (8 oddziałów - 6 integracyjnych i 2 specjalne).

Reasumując można stwierdzić, że na terenie miasta istnieje dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowo – wychowawczych. Dodatkowo w Biłgoraju funkcjonuje 5 szkół ponadpodstawowych, z których większość to jednostki organizacyjne Starostwa Powiatowego w Biłgoraju. Szkoły te oferują szeroką gamę kształcenia zawodowego oraz wielokierunkową ofertę liceów ogólnokształcących zawierającą różne rozszerzenia przedmiotowe.

2.3.3. Kultura

Jednostką organizacyjną Gminy Miasto Biłgoraj wokół której skupia się życie kulturalne miasta jest Biłgorajskie Centrum Kultury (BCK). W BCK funkcjonuje stałe kino cyfrowe oraz studio lokalnej telewizji kablowej. Jednostka wydaje gazetę samorządową „Tanew”, która jest kwartalnikiem.

BCK organizuje szereg cyklicznych imprez o zasięgu miejskim, powiatowym, wojewódzkim, a nawet ogólnopolskim oraz międzynarodowym, od kameralnych po duże plenery, a są to festiwale, przeglądy, konkursy oraz cykle koncertów czy spektakli teatralnych. Przy BCK działają liczne zespoły artystyczne oraz kluby i koła zainteresowań takie jak: Chór Męski Ziemi Biłgorajskiej „Echo”, Biłgorajska Orkiestra Dęta im. Czesława Nizio, Biłgorajska Kapela Podwórkowa „Wygibusy”, Młodzieżowy Big-Band, Zespół kameralny, Klub Piosenki, Teatr Poezji i Piosenki, Scena Amatora, Grupa Folklorystyczna „Pokolenia” (2 grupy taneczne, grupa wokalna „Krajka” oraz Kapelka), Grupa tańca towarzyskiego „Miłośnicy Tańca” (3 grupy taneczne), Grupa rytmiczno-baletowa (7 grup tanecznych), Grupa „Tango argentyńskie”, Koło plastyczne (6 grup wiekowych), Młodzieżowy klub szachowy, Klub szachowy, Klub Seniora „Złota Jesień”, Klub Seniora „Złoty Wiek”, Klub brydżowy.

Na terenie miasta swoją siedzibę ma Młodzieżowy Dom Kultury w Biłgoraju. Jest publiczną placówką oświatowo - wychowawczą, której zadaniem jest prowadzenie działalności w zakresie zajęć pozaszkolnych. Oferta programowa dotyczy głównie zajęć o charakterze artystycznym, w których mogą uczestniczyć dzieci w wieku przedszkolnym aż po młodzież studencką. Podstawowe funkcje działalności to zajęcia zbiorowe z zakresu tańca, plastyki, muzyki, dziennikarstwa, teatru. Jednostka ta podlega jest Starostwu Powiatowemu w Biłgoraju.

Ponadto w mieście istnieją stowarzyszenia działające na rzecz kultury. Są to m.in.:

- Stowarzyszenie „Teatr i Muzyka”,
- Biłgorajskie Stowarzyszenie Kulturalne I. B. Singera,
- Biłgorajskie Towarzystwo Literackie,
- Stowarzyszenie Noodles Stage,
- Stowarzyszenie Miłośników ZPiT „Tanew” – Pokolenia.

W Biłgoraju funkcjonuje Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna wraz z filiami. Biblioteka zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańców miasta i powiatu. Służy rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców miasta i powiatu, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury, dba o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego na terenie powiatu. Na terenie miasta działa także filia Biblioteki Pedagogicznej oraz biblioteki przykościelne.

2.3.4. Sport

Miasto posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę sportową. Propagowanie różnych form rekreacji i wypoczynku oraz udostępnianie obiektów sportowych i rekreacyjno - wypoczynkowych jest podstawowym celem działalności Ośrodka Sportu i Rekreacji w Biłgoraju. W skład infrastruktury sportowo – rekreacyjnej OSiR Biłgoraj wchodzi:

- stadion z boiskiem do piłki nożnej, dwa trawiaste boiska treningowe, korty tenisowe, skatepark, park rolkarza, hala sportowo – widowiskowa, która posiada również dwie sale treningowe do podnoszenia ciężarów przesłonięte kotarą, salę fitness/siłownię oraz salę do aerobiku;
- zalew Bojary (wraz z infrastrukturą Ośrodka Sportu i Rekreacji).

Ważnym uzupełnieniem bazy sportowej w mieście jest szkolna infrastruktura sportowa. Generalnie szkoły dysponują salami gimnastycznymi o wymiarach od 10x22 m do 14,40x40 m i otwartymi boiskami o nawierzchniach trawiastych i tzw. sztucznej trawie Orlik 2012 (do piłki nożnej) i utwardzonych (do piłki ręcznej, siatkowej i koszykówki). Przy Zespole Szkół Budowlanych i Ogólnokształcących zlokalizowana jest jedyna w mieście kryta pływalnia, której planowana jest modernizacja i rozbudowa.

Na terenie miasta funkcjonują kluby i szkoły sportowe. Największe z nich to m.in.: Łada 1945 Biłgoraj, LKS Znicz Biłgoraj, MKS Biłgoraj, Rekreacyjno – Wypoczynkowy Klub Sportowy Sparta Biłgoraj, MKS „Basket” Biłgoraj, Biłgorajskie Stowarzyszenie Kolarzy, UKS „Energetyk” Biłgoraj, Klub Sportowy Street Workout Biłgoraj, Biłgorajski Klub Karate Tradycyjnego, Klub Karate Tradycyjnego Biłgoraj, Uczniowski Klub Sportowy Football Academy Biłgoraj.

2.3.5. Służba zdrowia

Na terenie Powiatu Biłgorajskiego (w tym miasto Biłgoraj) świadczenia zdrowotne w zakresie całodobowej lub całodzienniej opieki medycznej (w tym nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej) udzielane są przez ARION Szpitale sp. z o.o. Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju. Zadaniem Zespołu jest w szczególności podejmowanie działań służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz innych działań medycznych wynikających z procesu leczenia. W Arion Szpitale Sp. z o.o. ZOZ w Biłgoraju funkcjonuje 10 oddziałów szpitalnych.

Poza leczeniem szpitalnym i poradniami specjalistycznymi prowadzonymi przez ARION w zakresie stacjonarnej opieki medycznej mieszkańcy Biłgoraja objęci są podstawową opieką zdrowotną w czterech niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej, które realizują kontrakty w ramach umów z NFZ. Najbliższy Zakład Opiekuńczo – Leczniczy dla osób wymagających wzmożonej opieki medycznej znajduje się w Tarnogrodzie.

2.4. Pomoc społeczna i problemy społeczne

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., pomoc społeczna to instytucja polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, jak również wspierająca osoby

i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiającą im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

2.4.1. Charakterystyka pomocy społecznej na terenie miasta Biłgoraja

Pomoc społeczna pełni znaczącą funkcję zabezpieczenia społecznego, a jej przedmiotem są działania ukierunkowane na przeciwdziałanie i łagodzenie skutków przemian dokonujących się w obszarach życia społecznego. W mieście Biłgoraj jednostką wykonującą zadania należące do właściwości miasta z zakresu pomocy społecznej jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju. Ośrodek współpracuje w tym zakresie na zasadzie partnerstwa z organizacjami pozarządowymi, innymi instytucjami, Kościołem Katolickim i innymi kościołami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

O pomoc Ośrodka mogą ubiegać się wszystkie osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ponadto Ośrodek udziela pomocy opuszczającym zakłady karne, ofiarom zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych, klęsk żywiołowych lub ekologicznych, a także osobom i rodzinom z problemem alkoholowym, problemem narkomanii oraz przemocy w rodzinie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju, poza realizacją zadań zapisanych w ustawie o pomocy społecznej, realizuje szereg dodatkowych zadań wynikających z aktów prawnych innych niż ustawa o pomocy społecznej, tj. np. ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, ustawy o dodatku węglowym, ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw, ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej.

2.4.2. Dane dotyczące realizacji ustawy o pomocy społecznej

Ustawa o pomocy społecznej wyróżnia świadczenia pieniężne i świadczenia niepieniężne. Do świadczeń pieniężnych zaliczamy m.in:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczamy m.in.:

- pracę socjalną,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,

- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencję kryzysową,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej.

Tabela 7. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną MOPS Biłgoraj w latach 2018 - 2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	439	427	359	322	306
Liczba osób w rodzinach	935	876	742	652	601

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

W latach 2018 – 2022 liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w mieście ulegała stopniowemu zmniejszeniu. Świadczyć to może o poprawie sytuacji społecznej i ekonomicznej jego mieszkańców. Jedną z przyczyn były prorodzinne programy rządowe. Istotnym elementem takiej sytuacji jest również wzrost płacy minimalnej, świadczeń emerytalno – rentowych oraz niskie kryterium dochodowe, które uprawnia do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Tabela 8. Powody udzielania pomocy rodzinom w MOPS Biłgoraj w latach 2018 - 2022

Powody przyznawania pomocy	Liczba rodzin				
	2018	2019	2020	2021	2022
Alkoholizm	93	93	73	76	72
Bezdomność	3	3	2	3	5
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	38	36	26	29	31
Bezrobocie	145	136	115	94	89
Długotrwała lub ciężka choroba	357	339	296	258	257
Narkomania	8	9	4	5	9
Niepełnosprawność	252	239	204	183	191
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność	42	43	35	31	33
Przemoc w rodzinie	10	17	15	7	7
Sieroctwo	1	0	0	1	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	6	9	11	8

Powody przyznawania pomocy	Liczba rodzin				
	2018	2019	2020	2021	2022
Ubóstwo	142	101	82	62	153
Zdarzenie losowe	1	1	4	4	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	5	0

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

W latach 2018 - 2022 r. najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w Biłgoraju była niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Główną przyczyną jest starzenie się społeczeństwa. Najmniej było przypadków sieroctwa, zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych lub ekologicznych, bezdomności i narkomanii.

Tabela 9. Liczba rodzin objętych przez MOPS Biłgoraj wyłącznie pracą socjalną w latach 2018 - 2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	179	111	188	147	198
Liczba osób w rodzinach	343	206	354	267	408

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

Istotną formą wsparcia o charakterze niepieniężnym jest praca socjalna, rozumiana jako działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi, należąca do zadań obowiązkowych gminy. W 2019 r. nastąpiło zmniejszenie liczby rodzin korzystających z takiego wsparcia, ale od 2020 r. ponownie widać tendencje wzrostową.

Wyłączną pracą socjalną objęte są głównie rodziny, w których występuje problem przemocy, alkoholizmu, zaniedbań w opiece i wychowaniu dzieci, niepełnosprawności lub długotrwałej choroby. Rodziny te wymagają pomocy i wsparcia przede wszystkim w formie poradnictwa specjalistycznego ze strony instytucji i podmiotów działających na rzecz rodzin.

2.5. Ubóstwo

2.5.1. Opis problemu

Pojęcie ubóstwa w świadomości społecznej oznacza brak dostatecznych środków materialnych do życia i pojmowane jest jako bieda lub niedostatek. Zjawisko to ma charakter przyczynowo – skutkowy. Wzrost ilościowy i jakościowy tego problemu społecznego, polega na wzajemnym oddziaływaniu na siebie przyczyn i skutków naprzemiennie. Osoby i rodziny uznaje się za ubogie, jeżeli poziom ich wydatków lub dochodów jest niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Z socjologicznego punktu widzenia ubóstwo dotyka ludzi, których sytuacja wskazuje na niezaspokojenie większości podstawowych potrzeb życiowych (jedzenie, ubranie, mieszkanie, zdrowie, bezpieczeństwo), a także potrzeb ponadpodstawowych (kultura, oświata, wypoczynek).

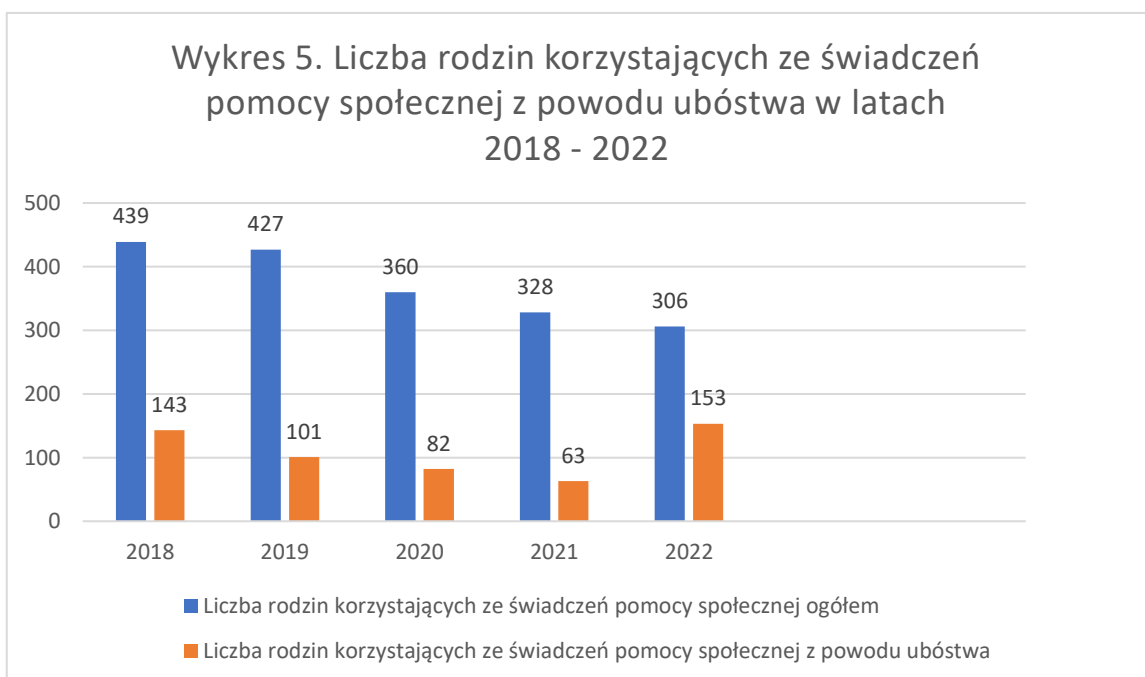
Problem ubóstwa ściśle związany jest z indywidualną sytuacją życiową osób i rodzin, mogący mieć swoje podłoże w sytuacji m.in.: bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej chorobie, przemocy w rodzinie, wielodzietności lub niepełności rodzin, bezdomności, różnego rodzaju uzależnień, sytuacji kryzysowych.

Poważnym rezultatem przebywania w minimalnych warunkach egzystencjalnych może być uzależnienie się od wszelkich substancji chemicznych, powodujących ucieczkę od cierpienia z powodu złej jakości swojej egzystencji, drobna przestępczość, nieprzemyślane zachowania wynikające z głodu i desperacji.

Skutkiem ubóstwa mogą być również emigracje poza granice kraju – zwłaszcza osób młodych, które nie potrafią dostrzec dla siebie perspektyw w swoim kraju. Takie sytuacje, mogą mieć negatywny wpływ na relacje rodzinne, poprzez opuszczanie domów rodzinnych, niejednokrotnie „trwale” zrywane są więzi rodzinne.

Ubóstwo – na gruncie ustawy o pomocy społecznej – identyfikowane jest posiadaniem dochodu niższego od kryterium dochodowego dla osoby lub rodziny.

2.5.2. Dane liczbowe

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

W latach 2018 - 2021 na terenie Biłgoraja stwierdzono tendencję spadkową liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz spadek liczby osób ubogich w ogólnej liczbie klientów. Sytuacja ta, podobnie jak w całej Polsce związana jest z funkcjonowaniem rządowych programów socjalnych, systematycznym wzrostem płacy minimalnej i świadczeń emerytalno – rentowych oraz niskim kryterium dochodowym uprawniającym do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. W 2022 r. nastąpił wzrost liczby rodzin, które korzystały z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. W związku z tym w kolejnych latach może zwiększyć się liczba rodzin ubogich. Związane to może być ze spadającą wartością pieniądza. Według Głównego Urzędu Statystycznego w listopadzie 2022 r. inflacja w Polsce wyniosła 17,5 %.

3.2.3. Zasoby

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju:

- udzielanie pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych,
- udzielanie pomocy w formie posiłków,
- udzielanie pomocy w formie pracy socjalnej.

Kościoły i związki wyznaniowe:

- podejmowanie różnego rodzaju działań na rzecz wspierania ubogich rodzin.

Polski Czerwony Krzyż oraz inne organizacje pozarządowe:

- dystrybuowanie żywności z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020 (PO PŻ) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (Fund for European Aid to the Most Deprived – FEAD),
- organizowanie pomocy doraźnej – zbieranie i przekazywanie potrzebującym żywności, odzieży, środków czystości i higieny.

Fundacja Fundusz Lokalny Ziemi Biłgorajskiej:

- Biłgorajski Fundusz Stypendialny - pomoc w formie stypendiów skierowana do uczniów szkół podstawowych i gimnazjów (w porozumieniu z władzami samorządowymi) i ponadpodstawowych oraz studentów osiągających bardzo dobre wyniki w nauce, mających inne szczególne osiągnięcia w szkole lub na uczelni oraz dla których pomoc finansowa jest niezbędna dla dalszego kształcenia.

Stowarzyszenie Wiosna:

- realizacja projektu „Szlachetna Paczka” – wsparcie dla rodzin, które znalazły się w trudnej sytuacji materialnej z przyczyn od siebie niezależnych.

Szkolne Koło Caritas przy Zespole Szkół Budowlanych i Ogólnokształcących w Biłgoraju:

- organizacja zbiórek charytatywnych oraz pomocy doraźnej – zbieranie i przekazywanie potrzebującym żywności, odzieży i środków przemysłowych.

2.6. Bezrobocie

2.6.1. Opis problemu

Bezrobocie jest jednym z najpoważniejszych problemów społeczno – gospodarczych. Jest ono zjawiskiem społecznym, polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Pod pojęciem bezrobotnego można rozumieć osobę niezatrudnioną, nie prowadzącą działalności gospodarczej i nie wykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze pracy).

Konsekwencją braku pracy jest też ubóstwo i związane z tym kwestie edukacyjne, zdrowotne, mieszkaniowe itd., których rozwiązaniem zajmuje się szeroko pojęta polityka społeczna. Walka z bezrobociem możliwa jest tylko przez kompleksowe działania w sferze ekonomicznej mającej na celu wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. Zadania tej sferze koncentrują się również wokół problemu ochrony pracowników przed

utrata zatrudnienia, ochrony egzystencji jednostki dotkniętej brakiem pracy oraz pomocy w znalezieniu zatrudnienia.

2.6.2. Dane liczbowe

Podstawowym miernikiem poziomu bezrobocia jest podawana w procentach stopa bezrobocia, obliczana jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo. Stopa bezrobocia dla całego kraju na koniec 2021 roku wynosiła 5,4%. W porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego jest to spadek o 1,8 punktu procentowego (6,2% w końcu grudnia 2020 roku).

Spadek stopy bezrobocia odnotowano również w województwie lubelskim tj. o 1 punkt procentowy: w grudniu 2020 roku wynosiła 8,2%, zaś na koniec 2021 roku – 7,2%.

Natomiast stopa bezrobocia w powiecie biłgorajskim na dzień 31 grudnia 2021 r. wynosiła 4,6% i jest to spadek o 0,7 punktu procentowego w stosunku do analogicznego okresu 2020 roku, kiedy wynosiła 5,3%.

Na koniec 2021 roku powiat biłgorajski osiągnął jeden z najniższych wskaźników bezrobocia w województwie lubelskim.

Tabela 10. Liczba osób bezrobotnych w mieście Biłgoraj w latach 2016 - 2021

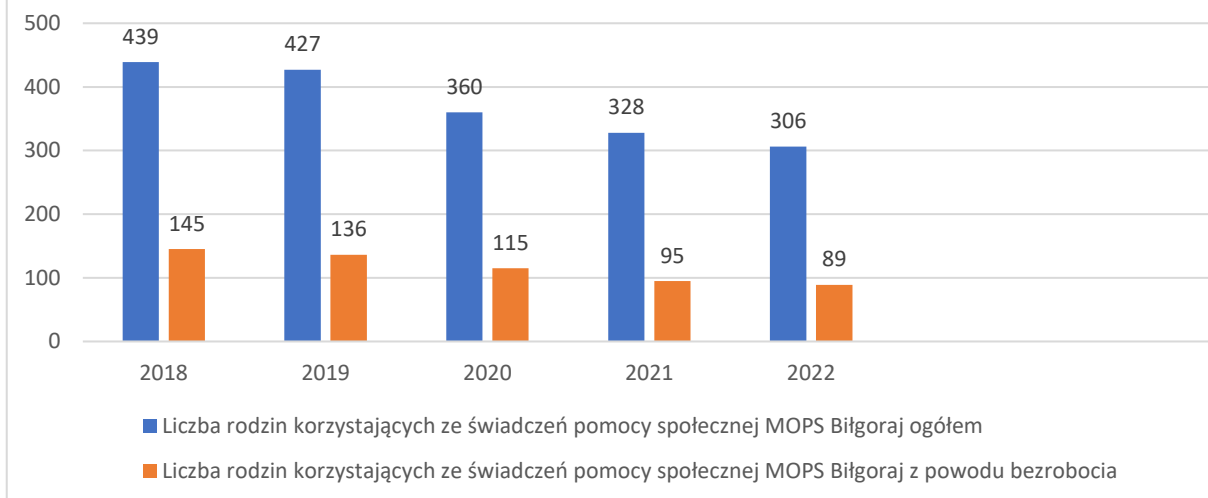
Rok	Bezrobotni ogółem	Bezrobotne kobiety	Uprawnieni do zasiłku	Uprawnione do zasiłku kobiety	Osoby powyżej 50 roku życia	Osoby do 25 roku życia
2016	778	391	120	56	194	80
2017	714	371	100	47	135	70
2018	662	327	121	56	143	73
2019	653	356	87	43	129	68
2020	686	359	86	41	126	83
2021	606	329	75	43	132	67

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Biłgoraju

Dynamika zmian w zakresie bezrobocia wskazuje generalnie trend malejący. Wyjątkiem jest 2020 r. w którym nieznacznie zwiększyła się liczba osób bezrobotnych na terenie miasta Biłgoraja. Spowodowane to mogło być początkiem pandemii Covid-19 i niepewną sytuacją na rynku pracy. Do 2018 r. proporcja między bezrobotnymi ze względu na płeć rozkładała się mniej więcej równo, natomiast od 2019 r. nieznacznie więcej (średnio 54%) wśród osób bezrobotnych stanowią kobiety. Grupą społeczną szczególnie narażoną na wykluczenie z powodu bezrobocia są także osoby starsze, które na koniec 2021 r. stanowią 22% osób bezrobotnych w mieście Biłgoraj.

Najwięcej jest osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem (wykształcenie gimnazjalne i poniżej oraz zasadnicze zawodowe). Należy pamiętać, że obecnie na rynku pracy poszukiwani są pracownicy wykwalifikowani w zawodach technicznych. Istnieje więc konieczność dostosowania kwalifikacji do wymagań nowoczesnej gospodarki. W najbliższych latach wzrośnie zapotrzebowanie na pracowników posiadających wykształcenie zawodowe w wybranych branżach przemysłowych.

Wykres 6. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju z powodu bezrobocia w latach 2018 – 2022

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Biłgoraju z powodu bezrobocia ulega systematycznemu zmniejszeniu. W 2022 r. z powodu bezrobocia z pomocy Ośrodka skorzystało 89 rodzin. W porównaniu do 2018 r. liczba ta spadła o 39 %.

2.6.3. Zasoby

Powiatowy Urząd Pracy w Biłgoraju – jako podstawowa jednostka organizująca pomoc osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, w tym pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe. Urząd realizuje zadania w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia, zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób poszukujących pracy.

Do zadań PUP należy:

- prowadzenie poradnictwa zawodowego,
- prowadzenie pośrednictwa pracy,
- udzielanie pomocy w aktywnym szukaniu pracy,
- organizacja szkoleń,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia,
- udzielanie pożyczek na podjęcie działalności gospodarczej,
- inicjowanie, organizowanie i finansowanie instrumentów rynku pracy stosowanych wyłącznie do osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (prace interwencyjne, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, roboty publiczne),
- inicjowanie, organizowanie i finansowanie projektów lokalnych i innych działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych,
- opracowywanie analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju:

- udzielanie pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych,
- realizacja kontraktów socjalnych,

- udzielanie pomocy w formie pracy socjalnej.

Stowarzyszenie Zrównoważonego Rozwoju i Przedsiębiorczości Społecznej w Biłgoraju:

- promocja równych szans na rynku pracy, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc grupom społecznym narażonym na dyskryminację,
- wspieranie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy, integracji oraz pomocy społecznej, a także poprawa zdolności do zatrudnienia,
- wsparcie instytucji rynku pracy oraz upowszechnianie instrumentów rynku pracy,
- realizacja inicjatyw w obszarze rynku pracy, realizacja partnerskich przedsięwzięć i wspieranie inicjatyw partnerów rynku pracy.

Klub Integracji Społecznej w Biłgoraju:

- reintegracja społeczna i zawodowa tj. przywracanie do życia społecznego i zawodowego osób, które należą do grup docelowych określonych w ustawie o zatrudnieniu socjalnym,
- prowadzenie warsztatów aktywności zawodowej,
- doradztwo i poradnictwo zawodowe, w tym pomoc w sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych.

Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego w Biłgoraju:

- doradztwo w zakresie rozpoczynania i prowadzenia własnej działalności,
- udzielanie pożyczek gotówkowych i dotacji,
- organizowanie szkoleń,
- udzielanie informacji w zakresie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym w szczególności dostępnych instrumentów i form wsparcia w ramach funduszy UE.

2.7. Niepełnosprawność

2.7.1. Opis problemu

W rozumieniu Ustawy o pomocy społecznej, niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym, polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Z kolei WHO za osoby niepełnosprawne uważa osoby, które nie mogą samodzielnie, częściowo lub całkowicie, zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia fizycznego lub psychicznego.

W myśl ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność to trwała lub okresowa niezdolność do

wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Osoba niepełnosprawna powyżej 16. roku życia musi posiadać aktualne orzeczenie z określonym stopniem niepełnosprawności wydane przez odpowiedni organ orzekający.

Od 1 stycznia 1998 r. podstawą do uznania osoby za niepełnosprawną jest wyłącznie orzeczenie wydane przez miejski, powiatowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności lub orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz orzecznictwo rentowe Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prowadzone przez lekarzy rzeczoznawców (w I instancji) i Komisje Lekarskie Kasy (w II instancji), związane z ustalaniem prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy.

W Polsce istnieją następujące rodzaje orzeczeń o niepełnosprawności:

- orzeczenie o niepełnosprawności wydane przed ukończeniem 16 roku życia,
- orzeczenie o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, niezdolności do samodzielnej egzystencji, całkowitej niezdolności do pracy lub częściowej niezdolności do pracy.

Stopień niepełnosprawności orzeka się na stałe, jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy lub na czas określony, jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia.

Przy kwalifikowaniu osób do stopnia niepełnosprawności bierze się pod uwagę zakres naruszenia sprawności organizmu spowodowany przez upośledzenie umysłowe, choroby psychiczne, zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, choroby narządu wzroku, upośledzenie narządu ruchu, epilepsja, choroby układu oddechowego i krążenia, choroby układu pokarmowego, moczowo-płciowego, choroby neurologiczne, inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.

2.7.2. Dane liczbowe

Tabela 11. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla mieszkańców miasta Biłgoraja poniżej 16 roku życia w latach 2016 – 2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba wydanych orzeczeń	150	156	171	131	108	60

Źródło: Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Biłgoraju

Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla mieszkańców miasta Biłgoraja poniżej 16 roku życia do 2018 r. systematycznie rosła. W 2019 r. nastąpił spadek liczby orzeczeń, podobnie jak w dwóch w kolejnych latach. Sytuacja taka może być związana z epidemią Covid-19.

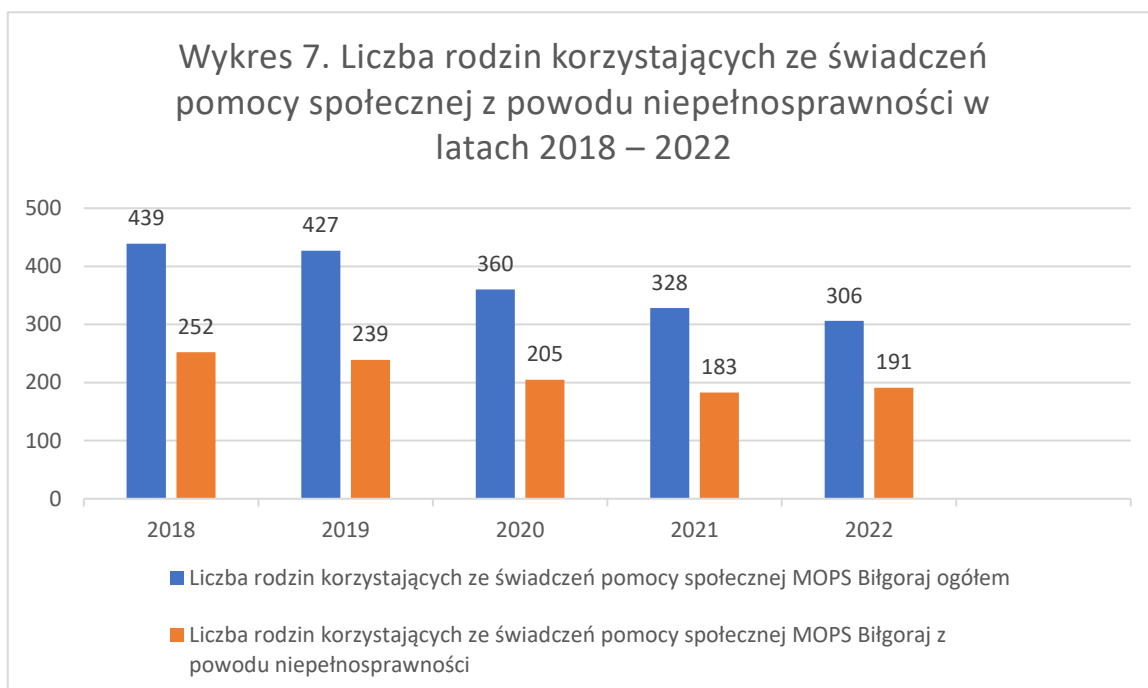
Tabela 12. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla mieszkańców miasta Biłgoraja powyżej 16 roku życia w latach 2016 – 2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kobiety	263	281	290	297	263	268
Mężczyźni	278	274	277	288	254	248

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stopień niepełnosprawności lekki	158	143	133	125	106	99
Stopień niepełnosprawności umiarkowany	275	275	301	281	273	239
Stopień niepełnosprawności znaczny	108	137	133	179	138	178
Razem	541	555	567	585	517	516

Źródło: Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Biłgoraju

Analizując zakres orzecznictwa Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Biłgoraju, widzimy, że w każdym roku największą grupę stanowiły osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Całkowita liczba osób niepełnosprawnych ze względu na płeć jest na podobnym poziomie. Od 2020 r. liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności podobnie jak orzeczeń u osób poniżej 16 roku życia uległa zmniejszeniu.

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

Wraz ze spadkiem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej Ośrodka spadała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Jednak niepełnosprawność jest jednym z najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej w Ośrodku.

Tabela 13. Liczba osób niepełnosprawnych z terenu miasta Biłgoraja, które w latach 2018 - 2022 korzystały z uczestnictwa w zajęciach środowiskowych domów samopomocy

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Środowiskowy Dom Samopomocy w Biłgoraju	23	22	25	27	26

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Środowiskowy Dom Samopomocy w Tarnogrodzie	5	5	5	5	6

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

Od 1 grudnia 2016 r. na terenie miasta Biłgoraja funkcjonuje ośrodek wsparcia dziennego pobytu – Środowiskowy Dom Samopomocy w Biłgoraju jako jednostka organizacyjna pomocy społecznej. Do końca 2019 r. posiadał on 21 miejsc statutowych. Od 2020 r. znajduje się w nim 24 miejsca statutowe. Środowiskowy Dom Samopomocy w Biłgoraju w okresie swojego funkcjonowania posiada 100 % obłożenie uczestników. Większa liczba osób uczestniczących niż miejsc statutowych wynikała z możliwości skierowania kolejnych osób w razie częstych nieobecności uczestników, trwających przez okres dłuższy niż 10 dni roboczych.

Mieszkańcy Biłgoraja uczestniczą również w zajęciach Środowiskowego Domu Samopomocy w Tarnogrodzie na podstawie zawartego w 2012 r. porozumienia pomiędzy Gminą Tarnogród, a Gminą Miasto Biłgoraj.

Od 2019 r. Gmina Miasto Biłgoraj ze środków Funduszu Solidarnościowego realizuje Program „Opieka wytchnieniowa” w formie pobytu dziennego. Celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności lub osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (zgodnie z art. 5 i art. 62 ww. ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych) – poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej.

Tabela 14. Liczba osób niepełnosprawnych, którym świadczone usługi opieki wytchnieniowej w formie pobytu dziennego na terenie miasta Biłgoraja w latach 2019-2022

Rok	2019	2020	2021	2022
Liczba osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, którym świadczone usługi opieki wytchnieniowej w formie pobytu dziennego	2	2	3	12
Liczba dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności, którym świadczone usługi opieki wytchnieniowej w formie pobytu dziennego	1	3	5	7
Razem	3	5	8	19

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

Od początku realizacji Programu w każdym kolejnym roku rośnie liczba osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, którzy korzystają z Programu.

2.7.3. Zasoby

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju:

- organizowanie orzecznictwa o niepełnosprawności dla dzieci i dorosłych,
- realizacja zadań Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- umieszczanie osób w domach pomocy społecznej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju:

- świadczenie pracy socjalnej,
- udzielanie pomocy finansowej,
- kierowanie osób do domów pomocy społecznej,
- kierowanie osób do ośrodków wsparcia,
- realizowanie Programów w ramach Funduszu Solidarnościowego,
- organizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

Powiatowy Urząd Pracy w Biłgoraju:

- rejestracja osób niepełnosprawnych jako bezrobotnych lub poszukujących pracy,
- poradnictwo zawodowe,
- organizowanie przekwalifikowań i szkoleń.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Biłgoraju:

- tworzenie systemu wsparcia społecznego poprzez zaspokojenie potrzeb bytowych, edukacyjnych i społecznych ukierunkowanych na podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia osób z chorobą psychiczną i niepełnosprawnością intelektualną,
- tworzenie osobom, które z powodu choroby psychicznej, niepełnosprawności intelektualnej oraz innych przewlekłych zaburzeń czynności psychicznych mają trudności w codziennym funkcjonowaniu.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Biłgoraju:

- prowadzenie dla osób dorosłych z niepełnosprawnością terapii poprzez pracę, rehabilitacji leczniczej, zawodowej i społecznej, terapii pedagogicznej, terapii psychologicznej oraz opieki medycznej,
- zajęcia odbywają się w pracowni poligraficznej, pracowni stolarskiej, pracowni rękodzieła artystycznego, pracowni ceramicznej i pralni, pracowni środowiskowo – przyrodniczej, pracowni animacji kulturalnej, pracowni wikliniarskiej, pracowni gospodarstwa domowego, pracowni plastycznej.

Ośrodek Rehabilitacji i Terapii dla Dzieci Niepełnosprawnych w Biłgoraju:

- obejmuje wsparciem dzieci z różnorodną niepełnosprawnością. Dzieci mają zapewniony dostęp do kompleksowej rehabilitacji leczniczej, diagnozy i terapii pedagogicznej, psychologicznej, logopedycznej, specjalistycznej opieki lekarskiej, terapii zajęciowej i rehabilitacji społecznej.

Niepubliczne Przedszkole Specjalne w Biłgoraju:

- przedszkole jest placówką kształcenia specjalnego, przeznaczoną dla dzieci z opóźnionym rozwojem psychoruchowym, niepełnosprawnością intelektualną,

niepełnosprawnością sprzężoną, autyzmem i pokrewnymi zaburzeniami rozwojowymi.

Organizacje pozarządowe działające w sferze pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom m.in.:

- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za krokiem” w Zamościu Koło Terenowe w Biłgoraju,
- Stowarzyszenie Integracyjno – Rehabilitacyjne Osób Niepełnosprawnych „SIRON” w Biłgoraju,
- Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Biłgoraju,
- Towarzystwo Aktywności Osób Niepełnosprawnych w Biłgoraju,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rodzin z Dzieckiem Niepełnosprawnym w Biłgoraju,
- Biłgorajskie Stowarzyszenie Osób Niesłyszących "Głos Ciszy".

2.8. Przemoc w rodzinie

2.8.1. Opis problemu

Analizując literaturę dotyczącą przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy wyróżnić kilka rodzajów przemocy, które mają swoje charakterystyczne wyznaczniki, ale też wiele elementów wspólnych. Każda forma przemocy powoduje ból, cierpienie, zawsze narusza prawa i dobra osobiste ofiary i jest intencjonalna. Przemoc w rodzinie ogranicza się do pięciu podstawowych rodzajów. Jest to przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna, przemoc ekonomiczna i zaniedbanie.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są osoby niepełnosprawne i ludzie starzy.

Ofiary przemocy to osoby słabe fizycznie i psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Zależność ta może mieć wymiar psychiczny, fizyczny i ekonomiczny. Czasami ofiara staje się ofiarą z przyzwyczajenia. Bywa, że kobieta uzyskuje niezależność ekonomiczną, ale poddawanie się atakom przemocy stało się jak gdyby jej codziennością. Przyzwyczała się i mimo braku zależności od sprawcy, nie znajduje w sobie siły i odwagi, by przeciwstawić się sytuacji, w której dochodzi do przemocy. Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość potrzebuje pomocy innych. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

Przemoc w rodzinie ze względu na poważne skutki psychiczne, fizyczne, społeczne i wychowawcze, jakie doznają ofiary, jest jednym z najpoważniejszych współczesnych problemów społecznych. Jako problem społeczny występuje we wszystkich kulturach, grupach społecznych, bez względu na status materialny, wykształcenie, wyznanie i miejsce zamieszkania. Rzeczywiste jej rozmiary są trudne do zmierzenia, gdyż z różnych powodów nie zostają ujawniane i zgłaszane organom ścigania.

Eksponując cechy przemocy domowej należy podkreślić, iż:

- przemoc dotyczy relacji o nierównym układzie sił pomiędzy członkami rodziny,
- dochodzi do wykorzystywania władzy i siły fizycznej silniejszego wobec słabszego,
- występuje przedmiotowy stosunek pomiędzy stronami,
- tłem związku staje się lęk ofiary i manipulowanie nim przez sprawcę w celu sprawowania kontroli,
- najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie są dzieci, kobiety, osoby trwale lub okresowo niedołążne.

2.8.2. Dane liczbowe

Wymiernym wskaźnikiem, który pokazuje skalę przemocy w rodzinie są formularze Niebieskich Kart. Wypełnienie formularza następuje w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia o występowaniu przemocy w rodzinie. Rozpoczęcie procedury następuje w wyniku wypełnienia formularza Niebieskiej Karty przez jeden z pięciu uprawnionych ustawowo podmiotów tj. przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policję, placówki oświatowe, komisję rozwiązywania problemów alkoholowych i placówki ochrony zdrowia.

Tabela 15. Liczba „Niebieskich Kart”, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Biłgoraju z uwzględnieniem podmiotów wszczynających procedurę w latach 2018 - 2022

Nazwa podmiotu	Liczba „Niebieskich Kart”				
	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju	10	7	6	58	14
Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju	106	84	56	9	54
Placówki oświatowe	0	2	1	1	4
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Biłgoraju	0	0	0	0	0
Placówki ochrony zdrowia	2	1	0	0	0
Razem	118	94	63	68	72

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mieście Biłgoraj

Wypełnienie formularza Niebieskiej Karty następuje w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia o występowaniu przemocy w rodzinie, najczęściej w trakcie interwencji policji w miejscu zdarzenia (widać to w statystykach Niebieskich Kart). W związku z pandemią Covid-19 i wprowadzonymi ograniczeniami w funkcjonowaniu społecznym i zawodowym w 2020 r. i w 2021 r. pojawiły się czynniki, które stwarzały idealne warunki dla osób stosujących przemoc domową. Jednak ze statystyk nie wynika, aby okres izolacji na terenie Biłgoraja wpłynął na zwiększenie liczby zakładanych Niebieskich Kart. Widoczny jest spadek liczby Niebieskich Kart w okresie trwania lockdownu z powodu pandemii. Niemniej izolacja sprzyja sytuacjom konfliktowym,

stresowym, a to może pobudzać agresję u osób, które wcześniej miały skłonności do stosowania przemocy.

Tabela 16. Liczba spotkań Grup Roboczych w mieście Biłgoraj w latach 2018 – 2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba spotkań Grup Roboczych	294	304	212	168	216

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mieście Biłgoraj

Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie do każdej rodziny w której wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” powołuje Grupę Roboczą w celu rozwiązywania konkretnych, rzeczywistych problemów w indywidualnych przypadkach. W grupach roboczych biorą udział pracownicy socjalni, dzielnicowi, w których rewirze zamieszkuje dana rodzina, kuratorzy sądowi, pedagodzy, przedstawiciele placówek oświatowych, do której uczęszczają dzieci, psycholog, przedstawiciele miejskiej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia, stowarzyszenia i inne. Pomimo zmniejszającej się liczby „Niebieskich Kart” zauważa się tendencję wzrostową w zakresie liczby spotkań grup roboczych.

Tabela 17. Liczba osób z terenu miasta Biłgoraja, którym udzielono schronienia w hostelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju w latach 2016 – 2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin	2	3	4	2	0	2
Liczba osób	4	7	12	4	0	6

Źródło: Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju

Liczba rodzin i osób, którym udzielono schronienia w hostelu dla ofiar przemocy oraz osób i rodzin znajdujących się w sytuacji zagrożenia życia lub bezpieczeństwa utrzymuje się na podobnym poziomie. Najwięcej rodzin i osób objętych tą formą wsparcia przy Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju było w 2018 r. Związane jest to z tym, że do Zespołu Interdyscyplinarnego w 2018 r. wpłynęło najwięcej „Niebieskich Kart”.

Tabela 18. Liczba interwencji domowych oraz liczba wszczętych postępowań przygotowawczych z art. 207 § 1 k.k. z terenu miasta Biłgoraja w latach 2016 – 2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba interwencji domowych	328	433	511	486	414	197
Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych z art. 207 § 1 K.K. (znęcanie się nad rodziną)	27	51	49	35	33	38

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju

Liczba interwencji domowych na terenie miasta do 2018 r. wzrastała. W 2019 r. i 2020 r. nastąpił niewielki ich spadek. W prezentowanym okresie w 2021 r. policja odnotowała ich najmniej. Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych w prezentowanym okresie utrzymuje się na podobnym poziomie.

2.8.3. Zasoby

Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

Zgodnie z art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. Zespół Interdyscyplinarny d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działa na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zespół realizował Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Biłgoraj na lata 2016 – 2020. Celem głównym programu było zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie miasta Biłgoraj. Podejmowano działania pomocowe w stosunku do osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy, które były zgodne z procedurą „Niebieskie Karty”.

Obecnie realizowany jest Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Biłgoraja na rok 2021-2025. Program wyznacza główne kierunki działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jego realizacja ma wieloletnią perspektywę, a działania mają charakter długofalowy. W czasie realizacji możliwe jest wskazanie nowych zadań w związku z bieżącymi potrzebami systemu. Głównym celem Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Miasta Biłgoraja.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Biłgoraju wchodzi przedstawiciele:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju,
- placówek oświatowych, w tym Poradni Psychologiczno - Pedagogiczna w Biłgoraju,
- Komendy Powiatowej Policji w Biłgoraju,
- Sądu Rejonowego w Biłgoraju,
- Prokuratury Rejonowej w Biłgoraju,
- placówek ochrony zdrowia,
- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Biłgoraju,
- Programu SOS Wioski Dziecięce Biłgoraj.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju:

- udzielanie pomocy w formie pracy socjalnej,
- udzielanie pomocy finansowej,
- realizacja procedury „Niebieskie Karty”,
- realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Biłgoraja na rok 2021-2025,
- udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i Grupach Roboczych,
- prowadzenie punktu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa psychologicznego i prawnego.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju:

- prowadzenie Grupy Wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy domowej,

- wsparcie specjalistyczne (pomoc: psychologiczna, prawna, poradnictwo socjalne),
- udzielanie schronienia w hostelu dla ofiar przemocy oraz osób i rodzin znajdujących się w sytuacji zagrożenia życia lub bezpieczeństwa (na okres 3 miesięcy),
- prowadzenie działalności na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, w tym osobom pokrzywdzonym w wyniku przemocy domowej.

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Tyszowcach:

- zapewnienie ofiarom przemocy bezpiecznego schronienia na okres do trzech miesięcy z możliwością przedłużenia dla 25 osób z terenu województwa lubelskiego,
- udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, pedagogicznego, terapeutycznego, medycznego oraz ochrony przed dalszym krzywdzeniem.

Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju:

- przeprowadzanie interwencji i postępowań,
- udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i Grupach Roboczych,
- realizacja procedury „Niebieskie Karty”.

Sąd Rejonowy w Biłgoraju:

- podejmowanie działań, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i zaleceniami Sądu,
- udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i Grupach Roboczych.

Prokuratura Rejonowa w Biłgoraju:

- prowadzenie postępowań,
- udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Biłgoraju:

- realizacja procedury „Niebieskie Karty”,
- udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i Grupach Roboczych,
- podejmowanie działań motywujących do leczenia wobec osób nadużywających alkoholu, w tym sprawców przemocy w rodzinie.

Urząd Miasta Biłgoraja:

- prowadzenie punktu interwencji kryzysowej.

Placówki oświatowe:

- realizacja procedury „Niebieskie Karty”,
- udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i Grupach Roboczych.

Placówki ochrony zdrowia:

- realizacja procedury „Niebieskie Karty”,
- udział przedstawicieli w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i Grupach Roboczych.

Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Biłgoraju:

- prowadzenie punktu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Biłgorajskie Stowarzyszenie Trzeźwości „Iskra” w Biłgoraju:

- prowadzenie punktu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2.9. Przestępczość

2.9.1. Opis problemu

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności i wpływa na bezpieczeństwo publiczne. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących lokalną społeczność.

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa publicznego lokalnej społeczności jest jednym z podstawowych mierników ocenianych działań podejmowanych przez policję. Szereg podejmowanych aktywności musi być oparte o współpracę wszystkich instytucji, organizacji i podmiotów odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa, a w szczególności samorządów terytorialnych, społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych i wymiaru sprawiedliwości.

2.9.2. Dane liczbowe

Tabela 19. Liczba przestępstw popełnionych na terenie miasta Biłgoraja oraz liczba osób objętych dozorem policyjnym z terenu miasta Biłgoraj w latach 2016 – 2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba przestępstw popełnionych na terenie miasta Biłgoraja	476	671	876	830	791	712
Liczba osób objętych dozorem policyjnym z terenu miasta Biłgoraja	10	8	12	17	16	26

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju

Liczba przestępstw na terenie miasta do 2019 r. systematycznie wzrastała. Od 2020 r. nastąpił ich niewielki spadek. Liczba osób objętych dozorem policyjnym w prezentowanym okresie ulega stopniowemu wzrostowi.

2.9.3. Zasoby

Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju:

- przeprowadzanie interwencji i postępowań,
- akcje zapobiegawcze, profilaktyczne.

Straż Miejska w Biłgoraju:

- podejmowanie działań mających na celu zwiększenie stanu bezpieczeństwa, ładu i porządku w mieście poprzez pełnienie wspólnych patrołów z policją,
- pilnowanie porządku na targowiskach,
- zabezpieczanie imprez sportowych, kulturalnych, religijnych na terenie miasta.

2.10. Uzależnienia i rozwiązywanie problemów alkoholowych

2.10.1. Opis problemu

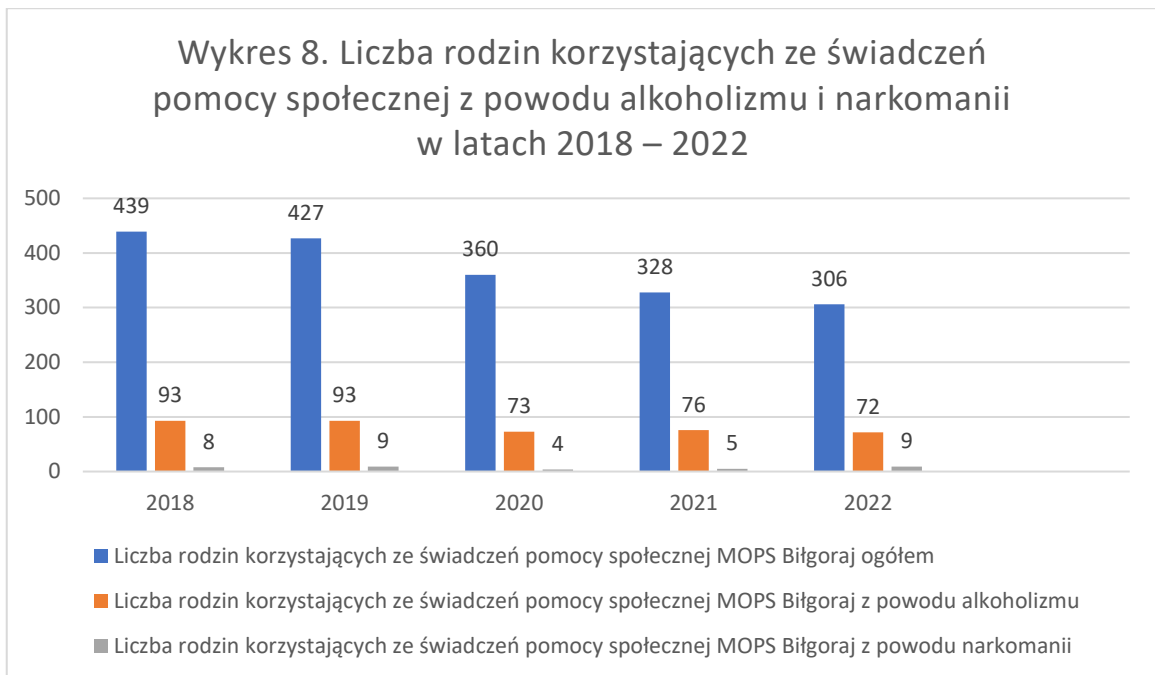
Wśród problemów społecznych występujących w Polsce te związane z alkoholem oraz substancjami psychoaktywnymi, w tym narkotykami stanowią jedno z największych wyzwań.

Spożywanie alkoholu, w szczególności w nadmiernej ilości wywołuje szkody zdrowotne, społeczne i ekonomiczne. Skala problemów alkoholowych jest duża z uwagi na wielkość populacji konsumentów napojów alkoholowych oraz osób przekraczających normy picia o niskim ryzyku szkód. Dodatkowym problemem są niemiernodajne statystyki. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) zwraca uwagę, że alkoholizm w Polsce (zgodnie ze statystykami) dotyka około 700-900 tysięcy osób, przy czym liczba Polaków, którzy nadużywają alkoholu, jest znacznie wyższa i wynosi nawet ponad 2 miliony osób. Wśród przyczyn popadania w alkoholizm można wymienić uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia.

Narkomania to stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich. Narkotyk to substancja psychoaktywna inna niż alkohol i tytoń; termin narkotyk obejmuje substancje nielegalne, a także niektóre legalne, jak leki psychotropowe oraz substancje wziewne (kleje, benzyny), używane w celu odurzenia się. Jak wynika z badań ogólnopolskich, zjawisko narkomanii charakteryzuje się w Polsce dużą dynamiką, jednak wielkość populacji użytkowników narkotyków podobnie jak alkoholizm jest trudna do oszacowania. Zjawisko narkomanii wzrasta z powodu zwiększającej się dostępności do środków psychoaktywnych, pewnego rodzaju mody na zażywanie narkotyków wśród młodzieży, braku autorytetów i celów życiowych.

Problem uzależnień dotyka wielu osób dorosłych, niezależnie od płci, wykształcenia, pozycji zawodowej, ekonomicznej, czy społecznej, ale także, co stanowi niepokojący wskaźnik ludzi młodych. Nadużywanie alkoholu i środków psychoaktywnych powoduje szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Następstwa te dotyczą nie tylko zdrowia fizycznego, ale również i psychicznego. Głównymi problemami współwystępującymi wraz z uzależnieniami są bezdomność, bezrobocie, ubóstwo, dysfunkcje rodziny, długotrwała choroba, przestępczość – w tym przemoc w rodzinie.

2.10.2. Dane liczbowe

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

Wraz ze spadkiem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej Ośrodka spadała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu. Choroba alkoholowa jako powód przyznawania pomocy społecznej z Ośrodka stanowiła średnio 21% ogółu przyznanej pomocy. Narkomania jako powód korzystania z pomocy społecznej Ośrodka stanowi 1% ogółu przyznanej pomocy.

Tabela 20. Liczba wniosków dotycząca osób z terenu miasta Biłgoraja złożonych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2017 – 2021 o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba wniosków	90	87	79	51	50
Liczba spraw skierowanych do sądu w ramach złożonych wniosków	49	55	54	25	26

Źródło: Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Biłgoraju

Rodziny oraz inne podmioty wobec osób nadużywających alkoholu mogą składać wnioski do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Biłgoraju o podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego. Liczba złożonych wniosków do Komisji pokazuje skalę problemu alkoholowego. W 2020 r. i w 2021 r. nastąpił spadek liczby wniosków. Sytuacja taka może być związana z epidemią Covid-19.

Tabela 21. Liczba osób z terenu miasta Biłgoraja wobec których orzeczono obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2016 – 2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób leczonych w niestacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego	27	41	31	30	18	11
Liczba osób leczonych w stacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego	5	11	4	5	7	8
Liczba osób którym zmieniono środek leczniczy z niestacjonarnego na stacjonarny	9	16	14	16	18	9

Źródło: Sąd Rejonowy w Biłgoraju

Od 2018 r. spada liczba osób z terenu miasta wobec których sąd orzekł obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie niestacjonarnym. Liczba osób wobec których orzeczono obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie stacjonarnym w prezentowanym okresie waha się między 4, a 11 osób rocznie.

Tabela 22. Liczba osób z terenu miasta Biłgoraja uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz liczba porad dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w latach 2016 – 2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	139	136	131	105	71	82
Liczba osób współuzależnionych od alkoholu	29	34	28	8	10	12
Liczba osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych	---	39	29	13	20	17
Liczba porad dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych	---	81	86	55	77	53

Źródło: Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Biłgoraju

Według danych Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Biłgoraju nastąpił spadek liczby osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu (w ostatnim prezentowanym roku zanotowano niewielki wzrost). Spadek widoczny jest również w przypadku liczby osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków oraz członkowie ich rodzin mogą korzystać na terenie Biłgoraja ze specjalistycznej pomocy świadczonej w Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia.

2.10.3. Zasoby

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju:

- udzielanie pomocy w formie pracy socjalnej,
- pomoc w naturze,
- prowadzenie poradnictwa psychologicznego,
- realizacja Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2025 w wyznaczonym zakresie,
- prowadzenie Punktu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie,
- kierowanie wniosków do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o podjęcie działań wobec osób nadużywających alkoholu,
- wspieranie i finansowanie programów profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych w szkołach.

Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholizmu i Współuzależnienia w Biłgoraju:

- przeprowadzanie diagnozy w zakresie uzależnienia,
- podejmowanie działań służących motywowaniu do podjęcia leczenia,
- realizacja podstawowego programu terapii uzależnień,
- organizowanie terapii dla osób współuzależnionych,
- prowadzenie Punktu dla osób nadużywających innych substancji,
- prowadzenie Punktu przeciwdziałania przemocy i udzielania porad.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Biłgoraju:

- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu,
- udzielanie wsparcia osobom z problemem alkoholowym oraz ich rodzinom,
- prowadzenie kontroli dotyczących przestrzegania zasad i warunków sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
- opiniowanie lokalizacji punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych zgodnie z zasadami usytuowania miejsc sprzedaży napojów alkoholowych,
- prowadzenie Punktu interwencji kryzysowej.

Straż Miejska w Biłgoraju:

- prowadzenie kontroli dotyczących przestrzegania zasad i warunków sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju:

- organizowanie czynności patrolowych i interwencyjnych,
- motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.

Sąd Rejonowy w Biłgoraju:

- prowadzenie postępowań na wniosek Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych lub prokuratora,
- orzekanie o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Biłgorajskie Stowarzyszenie Trzeźwości „Iskra” w Biłgoraju:

- pomoc dla osób trzeźwiejących,

- organizacja indywidualnego poradnictwa psychologicznego,
- prowadzenie Punktu konsultacyjnego dla młodzieży zagrożonej uzależnieniami wraz z młodzieżowym telefonem zaufania.

Dzienny Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu w Biłgoraju:

- realizacja podstawowego programu terapii uzależnienia od alkoholu,
- prowadzenie konsultacji lekarskich u psychiatry.

Placówki oświatowe:

- realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym.

Grupy samopomocowe AA:

- organizacja spotkań i meetingów grup AA,
- pomoc dla osób trzeźwiejących.

2.11. Dysfunkcjonalność rodzin

2.11.1. Opis problemu

Jednym z nadrzędnych, długookresowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i funkcjonowania rodziny poprzez wspomaganie jej we wszystkich fazach rozwoju. Realizacja tego celu wymaga zastosowania takich rozwiązań, które pozwolą zastąpić zasadę opiekuńczości państwa zasadą jego pomocniczości wobec rodziny. Podstawową przesłanką wyboru rozwiązań polityki prorodzinnej powinien być powszechny szacunek i akceptacja wartości rodzinnych oraz przekonanie, że wydatki na rzecz rodziny wychowującej dzieci stanowią inwestycję, która w przyszłości przyniesie społeczeństwu określone korzyści.

Prawidłowo funkcjonująca rodzina oznacza wypełnienie przez każdego z jej członków określonych ról społecznych. Zaburzenia w realizacji tych ról często prowadzą do kryzysu, który powoduje dezorganizację rodziny wyrażającą się w nie wywiązaniu członków tej grupy z wzajemnych zobowiązań. Prowadzi to do niewydolności rodzin w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, czego skutkiem jest ich dysfunkcja w różnych aspektach i niejednokrotnie prowadzi do umieszczenia dziecka poza środowiskiem naturalnym rodziny. Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych ma na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania swej roli.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi problemami, takimi jak: uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, długotrwałe bezrobocie, częste zmiany miejsca zamieszkania, długotrwała choroba fizyczna lub psychiczna, niepełnosprawność, zachowania przestępcze.

Mając świadomość, że nic nie jest w stanie zastąpić wychowania we własnej rodzinie należy położyć szczególny nacisk na wsparcie rodzin w środowisku lokalnym i przez to zapobiegać negatywnym skutkom dysfunkcjonalności rodzin. W związku z tym rodziny dysfunkcjonalne znajdują się w centrum zainteresowania szeregu instytucji, których zadaniem jest opieka nad rodziną i dzieckiem. Działania, podejmowane wobec nich

obejmują m.in. profilaktykę, poradnictwo, terapię, pomoc materialną. Realizowane są przez psychologów, asystentów rodziny, pedagogów, prawników, pracowników socjalnych i wolontariuszy.

2.11.2. Dane liczbowe

Tabela 23. Orzeczenia Sądu w sprawach rodzin z terenu miasta Biłgoraja w latach 2016 - 2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin którym ograniczono władzę rodzicielską (ogółem)	4	6	8	9	6	19
Liczba rodzin którym ograniczono władzę rodzicielską przez nadzór kuratora	9	7	6	10	19	7
Liczba rodziców których pozbawiono władzy rodzicielskiej	2	3	2	4	4	2
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej	2	2	3	3	3	9
Liczba dzieci umieszczonych w młodzieżowym ośrodku wychowawczym	0	1	1	1	2	1
Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo – wychowawczej	0	2	1	3	2	3
Liczba nieletnich wobec których orzeczono nadzór kuratora	9	7	5	7	6	6

Źródło: Sąd Rejonowy w Biłgoraju

Z danych uzyskanych z Sądu Rejonowego w Biłgoraju wynika, że w przypadku liczby rodzin z terenu miasta wobec których orzeczone zostało ograniczenie władzy rodzicielskiej występuje tendencja wzrostowa. Liczba orzeczeń Sądu w sprawie pozbawienia władzy rodzicielskiej w poszczególnych latach nie ulegało większym zmianom. Umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej, w młodzieżowym ośrodku wychowawczym i w placówce opiekuńczo - wychowawczej utrzymywały się na podobnym poziomie i było ich stosunkowo niewiele. Z danych tych wynika również, że zmniejszyła się liczba rodzin, w których niezbędna staje się kontrola środowiska rodzinnego poprzez nadzór kuratora w związku z ograniczeniem władzy rodzicielskiej. Nieznacznie zmniejsza się liczba orzeczeń dotyczących nadzoru kuratora wobec nieletnich.

Tabela 24. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta Biłgoraja w latach 2016 – 2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin spokrewnionych	17	17	18	17	16	17
Liczba rodzin niezawodowych	10	9	9	8	9	8
Liczba rodzin zawodowych	0	1	1	1	1	1
Razem	27	27	28	26	26	26

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju

W latach 2016 - 2021 utrzymywała się przewaga rodzin zastępczych spokrewnionych nad rodzinami niezawodowymi. Od 2017 r. na terenie miasta funkcjonuje jedna rodzina zawodowa. Łączna liczba rodzin zastępczych utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela 25. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z terenu miasta Biłgoraja w latach 2018 – 2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba dzieci	25	33	38	47	51

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

Podstawą umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest orzeczenie sądu. Sąd umieszcza dziecko w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu miejsca zamieszkania dziecka. Sąd umieszcza dziecko w instytucjonalnej pieczy zastępczej, jeżeli brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych względów nie jest to zasadne. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny. Od 2018 r. zwiększa się liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Tabela 26. Liczba zespołów d/s. asysty rodzinnej i liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych z terenu miasta Biłgoraja w latach 2018 – 2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Zespół d/s. asysty rodzinnej	83	116	87	81	106
Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych	50	58	51	60	65

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Biłgoraju funkcjonuje Zespół d/s. asysty rodzinnej, który monitoruje sytuację dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Wraz ze wzrostem liczby rodzin, które przeżywały trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wzrastała liczba spotkań monitorujących Zespołu d/s. asysty rodzinnej.

Tabela 27. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy z asystentem rodziny z terenu miasta Biłgoraja w latach 2018 – 2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny	25	21	23	22	34
Rodziny zobowiązane przez sąd do współpracy z asystentem rodziny	1	1	2	2	3

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

Na terenie Miasta Biłgoraja wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych udzielane jest w formie usługi asystenta rodziny. Asystent rodziny może współpracować maksymalnie z 15 rodzinami.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, w oparciu o wnioski pracownika socjalnego z przeprowadzonego wywiadu środowiskowego przydziela usługę asystenta rodziny. W 2022 r. nastąpił wzrost liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. Zwiększyła się także liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy z asystentem rodziny.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Podstawowym zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziców w prawidłowym wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Asystent motywuje członków rodziny do podejmowania działań mających na celu poprawę ich sytuacji. Monitoruje również postępy rodziny w realizacji wspólnie opracowanego planu pracy. Podejmowane działania są ukierunkowane na wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić rodzinę biologiczną. W przypadku, kiedy dziecko umieszczone zostaje w pieczy zastępczej, motywuje się rodziców do zmiany oraz tworzenia warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej dających szansę na jego powrót do domu.

2.11.3. Zasoby

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Biłgoraju:

- prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami w celu poprawy ich funkcjonowania,
- udzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej wsparcia w postaci usługi asystenta rodziny,
- udzielanie pomocy finansowej oraz rzeczowej,
- finansowanie dożywiania dzieci,
- prowadzenie grupy samopomocowej dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- prowadzenie poradnictwa psychologicznego,
- realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny na terenie Miasta Biłgoraja na lata 2022 – 2024,

- kierowanie dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych do Placówki Wsparcia Dziennego,
- współpraca z Programem SOS Wiosek Dziecięcych Biłgoraj w zakresie realizacji Programu Umocnienia Rodzin,
- prowadzenie interdyscyplinarnego monitoringu sytuacji dziecka z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- prowadzenie Zespołu d/s. asysty rodzinnej.

Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju:

- podejmowanie działań służących rozwiązywaniu problemów związanych z nadużywaniem alkoholu,
- podejmowanie działań chroniących ofiary przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Placówki oświatowe:

- współpraca z instytucjami pomocowymi i organizacjami pozarządowymi w sprawach dotyczących problemów rodzin,
- realizacja programów informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Biłgoraju:

- udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno – pedagogicznej,
- diagnozowanie dzieci i młodzieży,
- realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych.

Sąd Rejonowy w Biłgoraju:

- prowadzenie spraw i wydawanie postanowień opiekuńczych,
- realizacja zadań o charakterze wychowawczo - resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Biłgoraju:

- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców,
- zapewnienie pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych, udzielanie pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci.

Program SOS Wiosek Dziecięcych Biłgoraj:

- realizacja w partnerstwie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Biłgoraju Programu Umocnienia Rodziny,
- możliwość zapewnienia długoterminowej opieki dzieciom w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego (piecza zastępcza),
- możliwość zapewnienia opieki dzieciom w placówce typu interwencyjnego „Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Puchatek I” i w placówce specjalistyczno –

terapeutycznej „Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Puchatek II”, które z różnych powodów nie mogły pozostać w swoich rodzinach i opuściły je w trybie interwencyjnym (piecza zastępcza),

- prowadzenie placówki wsparcia dziennego i zapewnienie w niej miejsc dla dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych z terenu miasta Biłgoraja,
- wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez pracę z rodziną świadczoną przez asystenta rodziny,
- prowadzenie grup samopomocowych dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- udzielanie wsparcia rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej, poprzez wzmocnienie zdolności rodziny do opieki nad dziećmi w ramach Programu Umacniania Rodziny.

2.12. Problem osób starszych

2.12.1. Opis problemu

Starzenie się społeczeństwa jest problemem o charakterze globalnym. Widoczny on jest szczególnie wśród ludności Europy i wysoko rozwiniętych krajów. Według prognoz GUS problem ten w najbliższych latach będzie się nasilać. Widać go niestety również wśród małych lokalnych społeczności. W Gminie Miasto Biłgoraj na koniec 2021 r. było 6 318 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co stanowiło 25 % jej ogółu. Jeszcze gorzej wyglądają prognozy GUS dla miasta według których na koniec 2030 r. osób w wieku poprodukcyjnym będzie 6 872, co stanowić będzie 28% ogółu mieszkańców.

Ważne jest, aby objąć osoby starsze i samotne systemem wsparcia, który umożliwi najpełniejsze i najdłuższe funkcjonowanie tych osób w środowisku sąsiedzkim i rodzinnym, w miejscu zamieszkania. Często osoby starsze to osoby, które są samotne, nierzadko teraz niemożliwe jest im zapewnienie odpowiedniej pomocy przez rodzinę. Osoby starsze wymagają szczególnej opieki materialnej, medycznej oraz wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności życiowych.

Nasilający się proces starzenia się ludności stawia przed administracją rządową i samorządową zadania wymagające sformułowania takich celów działania, których realizacja sprzyjała będzie zaspokajaniu specyficznych potrzeb osób starszych. Działania podejmowane przez samorządy i organizacje samorządowe zapobiegają zepchnięciu seniorów na margines życia społecznego zapewniając im wsparcie w codziennym życiu. Jednocześnie należy stwierdzić, że pomimo trudności z jakimi się spotykają się biłgorajscy seniorzy, to często oni przejawiają aktywność w życiu społecznym, kulturalnym i intelektualnym miasta. Chętnie angażują się w różnego rodzaju inicjatywy i stanowią zauważalną i prężnie działającą grupę.

2.12.2. Dane liczbowe

W mieście funkcjonuje **Program Biłgorajska Karta Seniora**. Program przyjęty Uchwałą Nr XXVI/248/17 Rady Miasta Biłgoraj z dnia 26 kwietnia 2017 r. został skierowany do biłgorajskich seniorów, zamieszkałych na terenie miasta Biłgoraja, którzy ukończyli 65 rok życia. Program ma na celu wzmocnienie aktywności społecznej i poprawę jakości życia

osób powyżej 65 roku życia poprzez stworzenie oraz rozwijanie systemu promocji, ulg i rabatów oferowanych przez Gminę Miasto Biłgoraj oraz Partnerów Programu. Istotną kwestią jest również zwiększenie dostępności do dóbr kultury, zachęcenie do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych i sportowych, a także kształtowanie pozytywnego wizerunku biłgorajskich seniorów. Od początku funkcjonowania Programu wydano 787 kart, w tym w 2022 r. wydano 128 kart (w 2021 r. wydano 25 kart).

Od 20 października 2020 r. do 31 grudnia 2021 r. Gmina Miasto Biłgoraj realizowała **Program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej „Wspieraj Seniora”**. Celem Programu było zapewnienie usług wsparcia seniorów w wieku 70 lat i więcej, którzy w obowiązującym stanie epidemii zdecydowali się na pozostanie w domu i nie byli w stanie np. poprzez wsparcie rodziny zabezpieczyć sobie artykułów podstawowej potrzeby. Usługa wsparcia polegała w szczególności na dostarczeniu zakupów obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, leki, środki higieny osobistej. Koszty zakupów pokrywał senior. Z takiej formy wsparcia skorzystało 26 osób z terenu miasta, w tym 16 osób w wieku 70 lat i więcej oraz 10 osób w wieku poniżej 70 lat. Zarejestrowano 119 zgłoszeń w ramach Programu i tyle samo zrealizowano usług wsparcia.

W 2022 r. jako kontynuacja realizowany był **Program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Korpus Wsparcia Seniorów”**, który finansowany był ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Program realizowany był w ramach Modułu I, mającego na celu zapewnienie usługi wsparcia na rzecz seniorów w wieku 65 lat i więcej zamieszkałych na terenie miasta przez świadczenie usług wynikających z rozeznaczonych potrzeb, wpisujących się we wskazane w Programie obszary oraz angażujący do jego realizacji wolontariuszy, w tym również działaczy środowisk młodzieżowych i obywatelskich, świadczących codzienną pomoc osobom potrzebującym wsparcia. W ramach Modułu I usługa wsparcia polegała m.in. na wsparciu społecznym, ułatwieniu w dostępności do podstawowej oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej, wsparciu psychologicznym oraz wsparciu w czynnościach dnia codziennego. W 2022 r. z takiej formy wsparcia skorzystało łącznie 22 seniorów od których wpłynęło 74 zgłoszenia i tyle samo zrealizowano usług wsparcia. Program kontynuowany jest w 2023 r.

Tabela 28. Rodzaj i ilość udzielonych świadczeń osobom, które ukończyły 60 rok życia przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju w latach 2018 - 2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Usługi opiekuńcze	80	82	81	80	68
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2	2	2	2	1
Domy Pomocy Społecznej	38	37	30	28	25
Posiłki	45	49	44	40	31
Zasiłki celowe	72	57	41	43	36
Zasiłki okresowe	9	13	5	6	6
Zasiłki stałe	33	27	29	30	30
Praca socjalna	55	25	37	36	45

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

Z analizy danych zawartych w Tabeli 28 wynika, że liczba osób korzystających z ww. form pomocy utrzymuje się na stałym poziomie i nie powinna znacząco się zmieniać. Jednak biorąc pod uwagę postępujący proces starzenia się społeczeństwa należy założyć, iż będzie następował wzrost zapotrzebowania na różne formy wsparcia dla osób starszych. Nie licząc pracy socjalnej, najwięcej osób skorzystało z usług opiekuńczych, które świadczone były w miejscu zamieszkania.

Tabela 29. Liczba osób starszych z terenu miasta Biłgoraja, które w latach 2020 - 2022 korzystały z Dziennego Domu Pomocy dla Seniorów w Biłgoraju

Rok	2020	2021	2022
Liczba osób	20	23	30

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

W 2020 r. na terenie miasta Biłgoraja utworzony został Dzienny Dom Pomocy dla Seniorów jako jednostka organizacyjna pomocy społecznej. Po zakończeniu pandemii w 2022 r. z jego usług korzystało 30 mieszkańców Gminy Miasto Biłgoraj, które ukończyły 60 rok życia.

2.12.3. Zasoby

W 2020 r. na terenie Gminy Miasto Biłgoraj działalność rozpoczął **Dzienny Dom Pomocy dla Seniorów w Biłgoraju**. Jest on ośrodkiem wsparcia dziennego z którego świadczeń mogą korzystać osoby, które ukończyły 60 rok życia, nieaktywne zawodowo będące mieszkańcami Gminy Miasto Biłgoraj, którzy ze względu na swój wiek, niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia. Celem Dziennego Domu Pomocy dla Seniorów w Biłgoraju jest zapewnienie wsparcia Seniorom, kompensowanie skutków samotności, niesamodzielności, niepełnosprawności, zależności od osób bliskich, niskiej samooceny. Przedmiotem działania jest realizowanie zadań w zakresie rozwoju tj. aktywności edukacyjnej, kulturalnej, ruchowej i opiekuńczej.

W 2022 r. działalność swoją rozpoczęła **Biłgorajska Rada Seniorów**. W jej skład wchodzi 15 przedstawicieli osób starszych, którzy wybierani są na czteroletnią kadencję. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym Biłgorajska Rada Seniorów ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju:

- udzielanie pomocy w formie pracy socjalnej,
- udzielanie pomocy finansowej,
- organizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
- kierowanie osób do domów pomocy społecznej,
- kierowanie osób do Dziennego Domu Pomocy dla Seniorów w Biłgoraju,
- realizowanie Programów w ramach Funduszu Solidarnościowego i Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju:

- umieszczanie osób w domach pomocy społecznej.

Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Biłgoraju:

- całodobowa opieka nad osobą z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i kluby seniora działające na rzecz osób starszych m.in.:

- Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Biłgoraju,
- Stowarzyszenie Biłgorajski Uniwersytet Trzeciego Wieku w Biłgoraju,
- Związek Nauczycielstwa Polskiego Sekcja Emerytów i Rencistów przy Zarządzie Powiatowym w Biłgoraju,
- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju osób starszych i niepełnosprawnych - Bezpieczna Przystań,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Biłgoraju,
- Dzienny Dom Pomocy prowadzony przez Stowarzyszenie Wizja Sukcesu,
- Klub Seniora przy Domu Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Biłgoraju,
- Kluby Seniora „Złota Jesień” i „Złoty Wiek”.

2.13. Usługi społeczne realizowane w ramach Strategii

Na terenie Gminy Miasto Biłgoraj istnieją podmioty ekonomii społecznej zdolne do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

W momencie przygotowania niniejszej Strategii na zlecenie Gminy Miasto Biłgoraj realizowane są usługi społeczne z zakresu świadczenia usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi przez Polski Czerwony Krzyż. Dodatkowo organizacja ta realizuje również pomoc z Programu „Opieka wytchnieniowa” w formie pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. Usługi asystenta rodziny i placówka wsparcia dziennego wykonywane jest przez Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce, natomiast Klub Integracji Społecznej prowadzi Biłgorajskie Stowarzyszenie Trzeźwości „Iskra”.

W ramach Strategii realizowane będą usługi z zakresu:

- polityki prorodzinnej,
- wspierania rodziny,
- pomocy społecznej,
- promocji i ochrony zdrowia,
- wspierania osób niepełnosprawnych,
- edukacji publicznej,
- przeciwdziałania bezrobociu,
- kultury,
- pobudzania aktywności obywatelskiej,
- reintegracji zawodowej i społecznej.

2.14. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Dynamika zmian społecznych jakie zaszły od 2020 r. powoduje wzrost problemów społecznych. Pandemia Covid – 19 i wybuch wojny w Ukrainie to dwa czynniki z którymi lokalne samorządy do tej pory nigdy się nie spotkały. Tym samym prognozowanie zmian może być trudne, gdyż do końca nie wiadomo jak poważne skutki w przyszłości może to wywołać. Ekonomisci przewidują, że wskutek recesji gospodarczej może dojść do zubożenia społeczeństwa.

Innymi istotnymi problemami na które należy zwrócić uwagę to dysfunkcje występujące w rodzinach. Należy podejmować działania prowadzące do wzmocnienia rodziny, tak aby mogła się ona skutecznie opierać pojawiającym problemom i kryzysom. Odpowiedniego wsparcia należy udzielić osobom starszym, czyli grupie której liczebność w trakcie wdrażania Strategii będzie stale rosła.

Uwzględniając czynniki zewnętrzne i przeprowadzoną diagnozę lokalnej sytuacji w sferze społecznej sformułowano prognozę przewidywanych zmian w zakresie zdiagnozowanych problemów społecznych w mieście Biłgoraj.

Tabela 30. Prognoza zmian liczby rodzin dotkniętych problemami społecznymi w okresie objętym Strategią

Problem społeczny	Prognoza zmian
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby osób ubogich znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, spadek poczucia stabilizacji życiowej, utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym,
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby osób bezrobotnych, konieczność aktywizacji osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, dostosowywanie kwalifikacji osób bezrobotnych do wymagań rynku pracy,
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> rozwój środowiskowych form wsparcia dla osób niepełnosprawnych, utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin, dalsze podnoszenie jakości życia osób niepełnosprawnych, wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe, integracja osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną, zwiększenie wrażliwości na potrzeby i problemy osób niepełnosprawnych,
Przemoc w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> dalsze występowanie zjawiska przemocy w rodzinie i potrzeba jego minimalizacji,

Problem społeczny	Prognoza zmian
	<ul style="list-style-type: none"> • potrzeba podnoszenia świadomości społecznej w zakresie występowania zjawiska przemocy i sposobów jej przeciwdziałania, • zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą, • rozwój kampanii informacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w tym kierowanych do uczniów szkół podstawowych i średnich,
Uzależnienia i rozwiązywanie problemów alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin, • wzrost świadomości społecznej na temat uzależnień, • łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu, • rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny, • edukacja mieszkańców w zakresie zdrowego stylu życia,
Dysfunkcjonalność rodzin	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i wspierających świadczonych w stosunku do rodzin z dysfunkcjami, • poszerzenie współpracy z innymi instytucjami i organizacjami w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, • wzrost wiedzy na temat prawidłowego wypełniania ról rodzicielskich, • poprawa warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży, • zwiększenie świadomości rodziców w zakresie problemów uzależnień i przemocy, • zwiększenie dostępności dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych do poradnictwa psychologicznego, rodzinnego, terapii rodzinnej oraz grup samopomocowych dla rodziców,
Problem osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych, • integracja osób starszych ze społecznością lokalną, • wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, • zwiększenie udziału seniorów w życiu społecznym, • wzrost świadomości mieszkańców w zakresie potrzeb osób starszych,

Źródło: Opracowanie własne

3. Analiza strategiczna SWOT

Analiza SWOT należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie. Nazwa metody jest skrótem angielskich słów strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse potencjalne lub

zaistniałe w otoczeniu), threats (zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu). Aby określić kierunki dalszych prac nad Strategią przeprowadzono analizę zebranych danych ze wskazaniem mocnych i słabych stron, zagrożeń i szans. Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w mieście. Taka analiza zebranych danych pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje Gmina Miasto Biłgoraj.

3.1. Ubóstwo

Mocne strony	Słabe strony
<p>Interdyscyplinarna współpraca MOPS Biłgoraj z innymi instytucjami zajmującymi się problemami społecznymi.</p> <p>Duże zróżnicowanie form pomocy świadczonej przez MOPS Biłgoraj.</p> <p>Dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi.</p> <p>Wsparcie dla rodzin z dziećmi poprzez realizację przez ZUS wypłaty świadczeń wychowawczych.</p> <p>Stałe doskonalenie zawodowe pracowników MOPS Biłgoraj.</p> <p>Funkcjonowanie Klubu Integracji Społecznej w Biłgoraju – dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>	<p>Zjawisko „wyuczonyj bezradności”.</p> <p>Syndrom uzależnienia od pomocy społecznej.</p> <p>Niewystarczająca mobilność społeczna i zawodowa.</p> <p>Niski poziom wykształcenia beneficjentów pomocy społecznej.</p> <p>Brak motywacji do współpracy i poprawy sytuacji życiowej przez osoby wykluczone społecznie i długotrwale korzystające z różnych form wsparcia.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.</p> <p>Wzrost świadomości społecznej na temat występujących problemów.</p> <p>Możliwość wykorzystania funduszy unijnych na realizację programów wsparcia dla osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.</p>	<p>Bardzo wysoka inflacja.</p> <p>Dominacja pasywnych form pomocy o niskiej skuteczności i efektywności.</p> <p>Niskie kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń pomocy społecznej.</p> <p>Postawa roszczeniowa części osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej – niechęć do zmiany i współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.</p>

3.2. Bezrobocie

Mocne strony	Słabe strony
<p>Wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości.</p> <p>Niska skala bezrobocia.</p> <p>Rozwój sektora usług - powstawanie mikroprzedsiębiorstw.</p> <p>Możliwość pozyskiwania dodatkowych środków na finansowanie działań na rzecz rynku pracy - w tym w ramach środków UE.</p>	<p>Wystąpienie zjawiska dziedziczenia bezrobocia.</p> <p>Nieadekwatność posiadanego zawodu do aktualnych potrzeb rynkowych.</p>

Szanse	Zagrożenia
<p>Współpraca partnerów rynku pracy w zakresie rozwiązywania problemów związanych z bezrobociem i realizacją programów z zakresu aktywizacji osób bezrobotnych i wspierania pracodawców.</p> <p>Funkcjonowanie w mieście Biłgorajskiej Agencji Rozwoju Regionalnego i Stowarzyszenia Zrównoważonego Rozwoju i Przedsiębiorczości Społecznej.</p> <p>Różnorodność form wsparcia osób bezrobotnych oferowana przez PUP.</p> <p>Rozwój partnerstw na rzecz rynku pracy.</p>	<p>Brak motywacji osób bezrobotnych do wejścia na rynek pracy.</p> <p>Migracja do większych ośrodków miejskich osób młodych z wysokim potencjałem intelektualnym i kompetencyjnym.</p> <p>Niechęć do aktywnego poszukiwania pracy u osób długotrwale bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.</p> <p>Wysoki poziom kosztów pracy utrudniający rozwój legalnego zatrudnienia w firmach.</p>

3.3. Niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<p>Rozwinięta sieć placówek wspierających osoby z niepełnosprawnością.</p> <p>Możliwość udzielenia różnych form wsparcia, w zależności od potrzeb.</p> <p>Realizacja Programu Opieka Wytchnieniowa.</p> <p>Rozpowszechnianie w środowisku pozytywnych wzorców postaw charytatywnych – przez lokalne media.</p> <p>Organizacja spotkań, imprez oraz przeglądów twórczości z udziałem osób niepełnosprawnych.</p> <p>Organizacje pozarządowe działające w obszarze wspierania osób z niepełnosprawnością.</p>	<p>Niepełnosprawność oraz długotrwała choroba są od kilku lat głównymi powodami w przyznawaniu świadczeń pomocy społecznej.</p> <p>Niewystarczające dostępność przestrzeni miejskiej, w tym budynków użyteczności publicznej.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Możliwość pozyskiwania środków z funduszy krajowych i funduszy Unii Europejskiej na działania kierowane do osób niepełnosprawnych.</p> <p>Systematyczna likwidacja barier architektonicznych i cyfrowych, wdrażanie rozwiązań zgodnie z ustawą o zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Działania podejmowane przez PCPR Biłgoraj na rzecz aktywizacji społecznej osób z niepełnosprawnościami (turnusy rehabilitacyjne, sprzęt rehabilitacyjny, adaptacja pomieszczeń).</p>	<p>Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, w tym wśród osób starszych.</p> <p>Wzrost informatyzacji oraz rozwój technologii może przyczynić się do wykluczenia cyfrowego.</p> <p>Niechęć osób niepełnosprawnych do aktywnego poszukiwania pracy z powodu obawy utraty przyznanych świadczeń.</p> <p>Ograniczony dostęp do medycznych świadczeń specjalistycznych.</p> <p>Ograniczony dostęp osób wymagających wzmożonej opieki medycznej do zakładów opiekuńczo - leczniczych lub pielęgnacyjno - opiekuńczych.</p>

3.4. Przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<p>Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz grup roboczych.</p> <p>Doświadczenie zawodowe i wiedza pracowników instytucji, służb, organizacji pozarządowych z zakresu problematyki przemocy w rodzinie.</p> <p>Bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego.</p> <p>Edukacja osób stosujących przemoc w rodzinie na temat konsekwencji prawnych stosowania przemocy w rodzinie.</p> <p>Możliwość wydania wobec osoby stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.</p> <p>Możliwość wszczęcia procedury Niebieskiej Karty bez zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.</p> <p>Stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.</p>	<p>Niechęć osób dotkniętych przemocą w rodzinie do współpracy z członkami grupy roboczej, wynikająca ze stereotypów społecznych na temat zjawiska przemocy w rodzinie.</p> <p>Niska świadomość społeczna na temat zjawiska przemocy w rodzinie.</p> <p>Niechęć środowiska do reagowania na przemoc w rodzinie.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Zmiana świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.</p> <p>Akceptacja społeczna dla działań podejmowanych na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie.</p> <p>Realizacja procedury Niebieska Karta.</p> <p>Rozwój kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc.</p> <p>Możliwość zapewnienia schronienia osobom doznającym przemocy w rodzinie w Ośrodku Interwencji Kryzysowej.</p>	<p>Negatywne wzorce zachowań społecznych.</p> <p>Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych rodzin.</p> <p>Problemy alkoholowe członków rodzin.</p> <p>Głęboko zakorzenione mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie.</p> <p>Ukrywanie przez rodzinę występowania przemocy, niechęć do współpracy.</p> <p>Poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc.</p> <p>Wypalenie zawodowe u osób pracujących z ofiarami przemocy,</p> <p>Wykluczenie społeczne rodzin z problemem przemocy.</p>

3.5. Uzależnienia i rozwiązywanie problemów alkoholowych

Mocne strony	Słabe strony
--------------	--------------

<p>Bezpłatny dostęp do placówek leczenia odwykowego oraz punktów informacyjno - konsultacyjnych.</p> <p>Funkcjonowanie Biłgorajskiego Stowarzyszenia ISKRA.</p> <p>Rozszerzająca się oferta pomocowa na terenie miasta – powstanie Dziennego Oddziału Uzależnienia od Alkoholu w Biłgoraju.</p> <p>Realizacja programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży oraz rodziców i nauczycieli.</p> <p>Realizacja lokalnych imprez profilaktycznych, festynów i akcji służących przeciwdziałaniu uzależnieniom.</p> <p>Dobrze przygotowana i przeszkolona kadra do pracy z osobami uzależnionymi.</p> <p>Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz rozwiązywania problemów uzależnienia od alkoholu.</p>	<p>Zjawisko „dziedziczenia uzależnień”.</p> <p>Niechęć osób z problemem uzależnień do podjęcia leczenia.</p> <p>Zbyt mała liczba organizacji pozarządowych zajmujących się problemami uzależnień.</p> <p>Brak wyspecjalizowanej kadry w zakresie oferty terapeutycznej dla innych rodzajów uzależnień (np. hazard, siecioholizm).</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Traktowanie uzależnień jako problemu społecznego.</p> <p>Wzrost zainteresowania zdrowym stylem życia i aktywnym spędzeniem czasu.</p> <p>Odpowiednie przygotowanie kadry w szkołach i instytucjach pomocowych.</p> <p>Istniejący system wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin.</p> <p>Rosnąca świadomość społeczna w zakresie problemu uzależnień.</p>	<p>Obawa rodzin przed ujawnieniem problemu uzależnienia.</p> <p>Zjawisko marginalizacji osób uzależnionych i współuzależnionych.</p> <p>Rozpad więzi rodzinnych i społecznych.</p> <p>Reklama i promocja picia napojów alkoholowych.</p> <p>Niedostrzeganie problemu uzależnienia dzieci przez ich rodziców.</p> <p>Zbyt częste spożywanie alkoholu przez osoby nieletnie (raz w tygodniu).</p>

3.6. Dysfunkcjonalność rodzin

Mocne strony	Słabe strony
<p>Interdyscyplinarna współpraca instytucji działających na rzecz rodziny.</p> <p>Funkcjonowanie Placówki Wsparcia Dziennego dla dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.</p> <p>Realizacja usługi asystenta rodziny w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.</p> <p>Dobre rozeznanie środowiska lokalnego.</p>	<p>Współistnienie wielu problemów społecznych (ubóstwo, bezrobocie, przemoc, uzależnienia).</p> <p>Przyjmowanie przez rodziny postawy wyuczonej bezradności i postawy roszczeniowej, co powoduje uzależnienie się rodzin od pomocy instytucjonalnej.</p> <p>Brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów.</p> <p>Niechęć do udziału rodzin w zajęciach edukacyjnych, grupach wsparcia i innych</p>

<p>Podejmowanie działań zapobiegających umieszczeniom dzieci w systemie pieczy zastępczej.</p> <p>Zróżnicowane formy pomocy świadczonej przez MOPS Biłgoraj.</p> <p>Dostęp do specjalistów w instytucjach pomocy społecznej i organizacjach pozarządowych.</p> <p>Dożywianie dzieci.</p> <p>Prowadzenie grup samopomocowych dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.</p> <p>Doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny.</p> <p>Dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi.</p> <p>Realizacja „ Programu Umocnienia Rodziny” opracowanego przez Program SOS Wioski Dziecięcych Biłgoraj.</p>	<p>inicjatywach podnoszących kompetencje i umiejętności rodzicielskie.</p> <p>Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych.</p> <p>Brak kompetencji wychowawczych u części rodziców.</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Rozwój form zabezpieczenia społecznego rodzin z dziećmi.</p> <p>Prawodawstwo umożliwiające podejmowanie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu.</p> <p>Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej.</p> <p>Wzrost świadomości i wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodziców.</p> <p>Edukacja rodziców, w szczególności poprzez radzenie sobie ze stresem, agresją, bezradnością, zarządzaniem budżetem domowym.</p>	<p>Wzrost dysfunkcyjności rodzin – uzależnienia członków rodzin, patologiczne zachowania wśród dzieci i młodzieży, konsumpcjonizm.</p> <p>Kryzys rodziny – zanik więzi i wartości rodzinnych.</p> <p>Emigracje zarobkowe i problem eurosieroctwa.</p> <p>Wieloproplemowość w rodzinach objętych usługą asystenta rodziny.</p>

3.7. Problem osób starszych

Mocne strony	Słabe strony
<p>Rozwinięta sieć placówek wspierających osoby starsze (dzienne ośrodki wsparcia, świetlice dla seniorów, kluby seniora).</p> <p>Możliwość skierowania osoby wymagającej całodobowej opieki do domu pomocy społecznej.</p> <p>Funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych.</p> <p>Funkcjonowanie Uniwersytetu Trzeciego Wieku.</p> <p>Funkcjonowanie Biłgorajskiej Rady Seniorów.</p> <p>Wprowadzenie Biłgorajskiej Karty Seniora.</p>	<p>Współistnienie dodatkowych problemów (niepełnosprawność oraz długotrwała choroba).</p> <p>Problem wykluczenia cyfrowego wśród osób starszych.</p> <p>Brak motywacji do korzystania z różnych form wsparcia .</p> <p>Niewystarczające wsparcie rodziny dla osób starszych.</p>

<p>Realizacja Programu Wsparcia Seniora.</p> <p>Dobra współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i Kościołem w zakresie pomocy osobom starszym.</p> <p>Możliwość skierowania seniorów do Dziennego Domu Pomocy dla Seniorów.</p> <p>Zróżnicowane formy wsparcia oferowane przez MOPS Biłgoraj (świadczenia pieniężne i niepieniężne).</p> <p>Duża aktywność społeczna środowisk skupiających osoby starsze.</p>	
Szanse	Zagrożenia
<p>Poprawa jakości życia seniorów.</p> <p>Wzrost zainteresowania zdrowym stylem życia i aktywnym spędzaniem wolnego czasu.</p> <p>Zmiana sposobu postrzegania osób starszych w środowisku lokalnym.</p> <p>Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na realizację projektów i programów dla osób starszych.</p>	<p>Starzenie się lokalnej społeczności – systematycznie wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>Rozpad więzi rodzinnych.</p> <p>Zmiana modelu rodziny i odejście od modelu rodziny wielopokoleniowej.</p> <p>Zubożenie najbliższego otoczenia na potrzeby osób starszych.</p> <p>Negatywny stereotyp seniora obecny w części społeczności.</p>

4. Część programowa

W części programowej Strategii określona została wizja miasta Biłgoraja i jego misja oraz wyznaczone zostały cele strategiczne i kierunki działań na czas realizacji Strategii.

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Miasto Biłgoraj została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie misji, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

4.1. Wizja

Miasto Biłgoraj – gminą budującą zintegrowaną społeczność lokalną oraz aktywnie przeciwdziałającą problemom społecznym.

4.2. Misja

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, integrowania społeczności lokalnej, skuteczne aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych

marginalizacją i wykluczeniem społecznym, wzmacnianie rodzin oraz zapobieganie występowaniu niekorzystnych zjawisk dysfunkcyjnych.

4.3. Cele strategiczne, kierunki oraz wskaźniki działań

W oparciu o wnioski uzyskane na skutek przeprowadzonej diagnozy zasobów gminy i zagrożeń społecznych oraz analizy SWOT zostały sformułowane poniższe cele strategiczne i szczegółowe.

Do każdej ze sfer problemowych – integracja społeczna, osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy, uzależnienia i przemoc w rodzinie – został przyporządkowany jeden cel strategiczny. Natomiast każdy cel strategiczny posiada przynajmniej dwa cele operacyjne o dużo dalej idącym stopniu konkretyzacji działań. Przy każdym celu szczegółowym wymieniono kierunki działań, wskaźniki realizacji działań, terminy realizacji, realizatorów, partnerów oraz źródła finansowania.

Cel strategiczny 1. Aktywizacja i integracja osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym		
Cel szczegółowy 1.1. Zwiększenie efektywności systemu wsparcia na rzecz integracji społecznej i zatrudnienia		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji/ realizatorzy/partnerzy/ źródła finansowania
Działanie 1.1.1. Wspieranie aktywności zawodowej i zwiększanie szans na zatrudnienia osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.	Liczba osób, które zrealizowały staże zawodowe. Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach zawodowych. Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie do szkoleń z Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Liczba osób, który rocznie skorzystały z zatrudnienia subsydiowanego lub rozpoczęły samozatrudnienie. Liczba osób uczęszczających do Klubu Integracji Społecznej w Biłgoraju.	2023 – 2033 Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju. Partnerzy: Powiatowy Urząd Pracy w Biłgoraju, Urząd Miasta Biłgoraja, Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego, Biłgorajskie Stowarzyszenie Trzeźwości „Iskra”, Organizacje pozarządowe. Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.
Cel szczegółowy 1.2. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom zmagającym się z problemem ubóstwa		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji/ realizatorzy/partnerzy/ źródła finansowania
Działanie 1.2.1. Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób ubogich.	Liczba rodzin, które otrzymały pomoc finansową w formie zasiłków celowych.	2023 – 2033

	<p>Liczba rodzin, które otrzymały pomoc finansową w formie zasiłków okresowych.</p> <p>Liczba rodzin, które otrzymały pomoc finansową w formie zasiłków stałych.</p> <p>Liczba rodzin, które otrzymały pomoc finansową z programów z budżetu państwa.</p> <p>Liczba dzieci objętych dożywianiem.</p> <p>Liczba rodzin, które otrzymały pomoc żywnościową w formie rzeczowej.</p>	<p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Organizacje pozarządowe, Polski Czerwony Krzyż, Kościół katolicki i związki wyznaniowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 1.2.2. Rozwój pracy socjalnej w środowiskach zagrożonych ubóstwem.</p>	<p>Liczba rodzin, które otrzymały pomoc w formie pracy socjalnej.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 1.2.3. Rozwój działań osłonowych, szczególnie w okresie jesienno - zimowym.</p>	<p>Liczba przeprowadzonych akcji środowiskowych.</p> <p>Liczba osób (w tym bezdomnych) objętych pomocą.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju, Straż Miejska w Biłgoraju.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Cel strategiczny 2. Wsparcie i aktywizacja społeczna seniorów</p>		
<p>Cel szczegółowy 2.1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom starszym</p>		
<p>Kierunki działań</p>	<p>Wskaźniki realizacji działań</p>	<p>Termin realizacji/ realizatorzy/partnerzy/ źródła finansowania</p>
<p>Działanie 2.1.1. Wsparcie osób starszych w swoim środowisku.</p>	<p>Liczba osób starszych korzystających z usług opiekuńczych.</p> <p>Liczba osób starszych korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Organizacje pozarządowe, Polski Czerwony Krzyż, Dzienny Dom Pomocy dla Seniorów w Biłgoraju.</p>

	<p>Liczba osób korzystających Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” lub innych programów dla osób starszych.</p> <p>Liczba osób uczęszczających do dziennych domów pomocy dla seniora.</p>	<p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 2.1.2. Zapewnienie osobom starszym całodobowej opieki w placówkach stacjonarnych.</p>	<p>Liczba osób starszych umieszczonych w domach pomocy społecznej.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Cel szczegółowy 2.2. Wyrównywanie szans seniorów w dostępie do pełnego uczestnictwa i integracji społecznej</p>		
<p>Kierunki działań</p>	<p>Wskaźniki realizacji działań</p>	<p>Termin realizacji/ realizatorzy/partnerzy/ źródła finansowania</p>
<p>Działanie 2.2.1. Zapewnienie osobom starszym o niskich dochodach pomocy finansowej i rzeczowej.</p>	<p>Liczba osób starszych, które otrzymały pomoc finansową w formie zasiłków celowych.</p> <p>Liczba osób starszych, które otrzymały pomoc finansową w formie zasiłków okresowych.</p> <p>Liczba osób starszych, które otrzymały pomoc finansową w formie zasiłków stałych.</p> <p>Liczba osób starszych, które otrzymały pomoc finansową z programów z budżetu państwa.</p> <p>Liczba osób starszych, które otrzymały pomoc żywnościową w formie rzeczowej.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Organizacje pozarządowe, Polski Czerwony Krzyż, Kościoł katolicki i związki wyznaniowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 2.2.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu osób starszych.</p>	<p>Liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych, które otrzymały dotacje na działalność statutową z Gminy Miasto Biłgoraj.</p> <p>Liczba klubów seniora działających na terenie miasta.</p> <p>Liczba dziennych domów pomocy dla seniora działających na terenie miasta.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Dzienny Dom Pomocy dla Seniorów w Biłgoraju, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy,</p>

		Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.
Cel strategiczny 3.		
Wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz poprawa warunków życia i funkcjonowania w przestrzeni publicznej		
Cel szczegółowy 3.1.		
Rozwój systemu wsparcia i opieki nad osobami niepełnosprawnymi		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji/ realizatorzy/partnerzy/ źródła finansowania
Działanie 3.1.1. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami w miejscu ich zamieszkania.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z Programu „Opieka wytchnieniowa” lub innych programów dla osób z niepełnosprawnościami.	2023 – 2033 Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju. Partnerzy: Polski Czerwony Krzyż, Organizacje pozarządowe. Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.
Działanie 3.1.2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym całodobowej opieki w placówkach stacjonarnych.	Liczba osób niepełnosprawnych umieszczonych w domach pomocy społecznej.	2023 – 2033 Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju. Partnerzy: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Biłgoraju. Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.
Działanie 3.1.3. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pomocy finansowej i rzeczowej.	Liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały pomoc finansową w formie zasiłków celowych. Liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały pomoc finansową w formie zasiłków okresowych. Liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały pomoc	2023 – 2033 Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju. Partnerzy: Organizacje pozarządowe, Organizacje pozarządowe, Polski Czerwony Krzyż, Kościoł katolicki i związki wyznaniowe, Osoby fizyczne.

	<p>finansową w formie zasiłków stałych.</p> <p>Liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały pomoc finansową z programów z budżetu państwa.</p> <p>Liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały pomoc żywnościową w formie rzeczowej.</p>	<p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Cel szczegółowy 3.2. Poprawa jakości i dostępności usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami</p>		
<p>Kierunki działań</p>	<p>Wskaźniki realizacji działań</p>	<p>Termin realizacji/ realizatorzy/partnerzy/ źródła finansowania</p>
<p>Działanie 3.2.1. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin.</p>	<p>Liczba opiekunów osób niepełnosprawnych, którzy otrzymali wsparcie w postaci opieki wytchnieniowej.</p> <p>Liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, które otrzymały dotacje na działalność statutową z Gminy Miasto Biłgoraj.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Polski Czerwony Krzyż, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 3.2.2. Aktywizacja społeczna osób niepełnosprawnych.</p>	<p>Liczba środowiskowych domów samopomocy na terenie miasta.</p> <p>Liczba osób uczęszczających do środowiskowych domów samopomocy.</p> <p>Liczba warsztatów terapii zajęciowych na terenie miasta.</p> <p>Liczba osób biorących udział w warsztatach terapii zajęciowej.</p> <p>Liczba osób niepełnosprawnych uczęszczających do Klubu Integracji Społecznej.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Środowiskowy Dom Samopomocy w Biłgoraju, Warsztat Terapii Zajęciowej w Biłgoraju, Biłgorajskie Stowarzyszenie Trzeźwości „Iskra”, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Cel strategiczny 4. Przeciwdziałanie problemom związanym z uzależnieniami, przemocą w rodzinie oraz trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi</p>		
<p>Cel szczegółowy 4.1. Analiza sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie</p>		

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji/ realizatorzy/partnerzy/ źródła finansowania
<p>Działanie 4.1.1. Zapewnienie pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.</p>	<p>Liczba rodzin objętych działaniami zespołu d/s asysty.</p> <p>Liczba spotkań zespołu d/s asysty.</p> <p>Liczba placówek wsparcia dziennego.</p> <p>Liczba dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego.</p> <p>Liczba asystentów rodziny.</p> <p>Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Sąd Rejonowy w Biłgoraju, Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 4.1.2. Podejmowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	<p>Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.</p> <p>Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarny działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju, Sąd Rejonowy w Biłgoraju, Prokuratura Rejonowa w Biłgoraju, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 4.1.3. Podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.</p>	<p>Liczba prowadzonych spraw przez grupy robocze.</p> <p>Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – D”.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju, Sąd Rejonowy w Biłgoraju,</p>

		<p>Prokuratura Rejonowa w Biłgoraju, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 4.1.4. Kształtowanie postaw społeczności poprzez działania edukacyjne, profilaktyczne i informacyjne.</p>	<p>Liczba zrealizowanych kampanii. Liczba zrealizowanych akcji informacyjnych.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju, Sąd Rejonowy w Biłgoraju, Prokuratura Rejonowa w Biłgoraju, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Cel szczegółowy 4.2. Podejmowanie działań prewencyjnych na rzecz zmniejszania zjawiska przemocy w rodzinie</p>		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji/ realizatorzy/partnerzy/ źródła finansowania
<p>Działanie 4.2.1. Zapewnienie opieki i schronienia dla osób i rodzin, które są ofiarami przemocy.</p>	<p>Liczba osób którym udzielono schronienia. Liczba rodzin którym udzielono schronienia.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 4.2.2. Izolowanie sprawców od ofiar przemocy w rodzinie.</p>	<p>Liczba podejrzanych wobec których zastosowano środek zapobiegawczy w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkaniowego z art. 275 a KpK.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Zespół Interdyscyplinarny</p>

	<p>Liczba podejrzanych wobec których zastosowano dozór z policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania od kontaktów z pokrzywdzonym z art.275 KpK.</p> <p>Liczba skazanych z art. 207 KpK i umieszczonych w zakładzie karnym.</p>	<p>działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju, Sąd Rejonowy w Biłgoraju, Prokuratura Rejonowa w Biłgoraju.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Cel szczegółowy 4.3. Doskonalenie systemu pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie</p>		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji/ realizatorzy/partnerzy/ źródła finansowania
<p>Działanie 4.3.1. Zamieszczenie danych teleadresowych i informacji o podmiotach, które realizują działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	<p>Liczba przygotowanych ulotek. Liczba zrealizowanych kampanii.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju, Sąd Rejonowy w Biłgoraju, Prokuratura Rejonowa w Biłgoraju, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 4.3.2. Podnoszenie kompetencji i wiedzy kadr.</p>	<p>Liczba szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju,</p>

		<p>Sąd Rejonowy w Biłgoraju, Prokuratura Rejonowa w Biłgoraju, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Cel szczegółowy 4.4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień</p>		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji/ realizatorzy/partnerzy/ źródła finansowania
<p>Działanie 4.4.1. Pomoc terapeutyczna dla osób nadużywających alkoholu lub uzależnionych od substancji psychoaktywnych.</p>	<p>Liczba wniosków złożonych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego.</p> <p>Liczba spraw skierowanych do sądu przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach złożonych wniosków.</p> <p>Liczba porad dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.</p> <p>Liczba porad dla osób uzależnionych od alkoholu.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Biłgoraju, Sąd Rejonowy w Biłgoraju, Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Biłgoraju, Biłgorajskie Stowarzyszenie Trzeźwości „Iskra”, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 4.4.2. Wsparcie osób z najbliższego otoczenia osób nadużywających alkoholu lub uzależnionych od substancji psychoaktywnych.</p>	<p>Liczba porad dla osób współuzależnionych od substancji psychoaktywnych.</p> <p>Liczba porad dla osób współuzależnionych od alkoholu.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Biłgoraju, Biłgorajskie Stowarzyszenie Trzeźwości „Iskra”, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>

<p>Działanie 4.4.3. Prowadzenie działań podnoszących świadomość mieszkańców w zakresie mechanizmu powstawania uzależnień i skutków nadużywania substancji psychoaktywnych oraz podnoszenie wiedzy mieszkańców w zakresie oferty wsparcia.</p>	<p>Liczba przygotowanych ulotek. Liczba zrealizowanych kampanii.</p>	<p>2023 – 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Urząd Miasta Biłgoraja, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Biłgoraju, Biłgorajskie Stowarzyszenie Trzeźwości „Iskra”, Organizacje pozarządowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 4.4.4. Prowadzenie programów profilaktycznych, terapeutycznych i edukacyjnych, konkursów itp. dla dzieci i młodzieży.</p>	<p>Liczba zrealizowanych programów. Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w programach profilaktycznych i edukacyjnych.</p>	<p>2023 - 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Placówki oświatowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>
<p>Działanie 4.4.5. Prowadzenie programów edukacyjnych dla rodziców.</p>	<p>Liczba zrealizowanych programów. Liczba rodziców uczestniczących w programach edukacyjnych.</p>	<p>2023 - 2033</p> <p>Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju.</p> <p>Partnerzy: Placówki oświatowe.</p> <p>Źródła finansowania: Środki własne gminy, Środki z budżetu państwa, Środki zewnętrzne.</p>

4.4. Zadania publiczne zlecane w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

W ramach Strategii przyjęto zasadę włączenia organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w realizację określonych celów i zadań.

Do zadań publicznych zleczanych w trybach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie należały będą zadania należące do następujących obszarów sfery zadań publicznych określonej w art. 4 ust 1. ww. ustawy:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,

- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej,
- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

4.5. Ramy finansowe na poszczególne lata realizacji Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- środki własne gminy,
- środki z budżetu państwa,
- środki zewnętrzne (w tym środki z funduszy europejskich).

Szacunkowe prognozy przyjęto w oparciu o średnią strukturę wydatków socjalnych w latach 2019 - 2022, opracowaną na podstawie średnich wydatków w budżecie przeznaczanych na ochronę zdrowia (dział 851), pomoc społeczną (dział 852), pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853), edukacyjną opiekę wychowawczą (dział 854) i rodzinę (dział 855). W prognozie na lata 2023 - 2033 przyjęto wskaźnik 4 % wzrostu wydatków w skali roku uwzględniając ryzyko finansowe (zmiany przepisów, wzrost wydatków, inflację). Dział 855 został pomniejszony o wartość świadczenia wychowawczego, w związku ze stopniowym przekazywaniem realizacji zadania do ZUS.

Tabela 31. Ramy finansowe na poszczególne lata realizacji Strategii

Rok	Prognoza wydatków na realizację zadań w zakresie polityki społecznej (zł)
2023	22 026 486,59
2024	22 907 546,06
2025	23 594 772,45
2026	24 302 615,63
2027	25 274 720,26
2028	26 032 961,87
2029	26 813 950,73
2030	27 886 508,76
2031	28 723 104,03
2032	29 584 797,15

Rok	Prognoza wydatków na realizację zadań w zakresie polityki społecznej (zł)
2033	30 768 189,04

Źródło: Dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju

Końcowa wielkość środków uzależniona będzie jednak od sytuacji finansowej Gminy Miasto Biłgoraj, stanu środków budżetowych oraz pozyskanych środkach z zewnątrz.

5. Zarządzanie i monitoring Strategii

5.1. Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione powyżej wskaźniki realizacji działań. Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Policji, PUP, ze sprawozdań MOPS, MKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych.

Koordynatorem realizacji Strategii jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju. Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej corocznie będzie przedkładał Radzie Miasta Biłgoraja sprawozdanie z działalności Ośrodka, które zawierać będzie również informacje o działaniach wynikających ze Strategii. Sprawozdanie służyć będzie bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będzie pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań. Wszelkie zmiany do Strategii wprowadzane będą uchwałą Rady Miasta Biłgoraja.

Całościowa ewaluacja dokumentu przeprowadzona zostanie w 2033 r. i związana będzie z rozpoczęciem prac nad kolejnym dokumentem strategicznym.

5.2. Podsumowanie

Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Biłgoraja na lata 2023-2033 jest podstawowym dokumentem określającym społeczną wizję Miasta Biłgoraja oraz wyznacza cele i zadania w sferze społecznej. Strategia pozwala na celowe, systematyczne i planowe dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów. Stanowi fundament planowania działań w sferze polityki społecznej, w tym pomocy społecznej. Ma się przyczynić do rozwiązania najdotkliwszych dla mieszkańców miasta problemów społecznych, zaspokojenia najważniejszych potrzeb, a co za tym idzie poprawy jakości życia.

Strategia ma charakter wieloletni i wyznacza kierunki rozwoju działań pomocowych ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają na celu wyjście osób zagrożonych

wykluczeniem społecznym z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Biłgoraja na lata 2023 – 2033 będzie uzależniona od wielu różnych czynników. Najważniejsze z nich to sytuacja finansowa miasta, możliwości lokalowe miasta oraz kreatywność i stopień zaangażowania lokalnych zasobów instytucjonalnych we wspólne działania.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Biłgoraja na lata 2023-2033 dotyczy przede wszystkim działań podejmowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ale integruje także działania innych miejskich instytucji, a także organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej oraz instytucji powiatowych. Wpisuje się ona w cele wytyczane przez krajowe, regionalne i lokalne dokumenty w sferze społecznej i przyczyni się do rozwiązywania problemów społecznych i poprawy jakości życia. Strategia i wynikające z niej cele i zadania są otwarte i elastyczne. Ze względu na zmieniającą się rzeczywistość społeczno - ekonomiczną oraz zmiany w ustawodawstwie podlegać będą okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom.

Spis tabel:

- Tabela 1. Przyrost naturalny w mieście Biłgoraj w latach 2016 - 2021
- Tabela 2. Liczba dzieci w przedszkolach samorządowych
- Tabela 3. Kadra pedagogiczna i kadra niepedagogiczna w przedszkolach samorządowych
- Tabela 4. Uczniowie przedszkoli, prowadzonych przez organ inny niż jst na terenie miasta Biłgoraja
- Tabela 5. Liczba dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez samorząd
- Tabela 6. Kadra pedagogiczna i kadra niepedagogiczna w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez samorząd
- Tabela 7. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną MOPS Biłgoraj w latach 2018 - 2022
- Tabela 8. Powody udzielania pomocy rodzinom w MOPS Biłgoraj w latach 2018 - 2022
- Tabela 9. Liczba rodzin objętych przez MOPS Biłgoraj wyłącznie pracą socjalną w latach 2018 - 2022
- Tabela 10. Liczba osób bezrobotnych w mieście Biłgoraj w latach 2016 - 2021
- Tabela 11. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla mieszkańców miasta Biłgoraja poniżej 16 roku życia w latach 2016 – 2021
- Tabela 12. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla mieszkańców miasta Biłgoraja powyżej 16 roku życia w latach 2016 – 2021
- Tabela 13. Liczba osób niepełnosprawnych z terenu miasta Biłgoraja, które w latach 2018 - 2022 korzystały z uczestnictwa w zajęciach środowiskowych domów samopomocy
- Tabela 14. Liczba osób niepełnosprawnych, którym świadczone usługi opieki wytchnieniowej w formie pobytu dziennego na terenie miasta Biłgoraja w latach 2019-2022
- Tabela 15. Liczba „Niebieskich Kart”, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Biłgoraju z uwzględnieniem podmiotów wszczynających procedurę w latach 2018 - 2022
- Tabela 16. Liczba spotkań Grup Roboczych w mieście Biłgoraj w latach 2018 – 2022
- Tabela 17. Liczba osób z terenu miasta Biłgoraja, którym udzielono schronienia w hostelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Biłgoraju w latach 2016 – 2021
- Tabela 18. Liczba interwencji domowych oraz liczba wszczętych postępowań przygotowawczych z art. 207 § 1 k.k. z terenu miasta Biłgoraja w latach 2016 – 2021
- Tabela 19. Liczba przestępstw popełnionych na terenie miasta Biłgoraja oraz liczba osób objętych dozorem policyjnym z terenu miasta Biłgoraj w latach 2016 – 2021
- Tabela 20. Liczba wniosków dotycząca osób z terenu miasta Biłgoraja złożonych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2017 – 2021 o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego
- Tabela 21. Liczba osób z terenu miasta Biłgoraja wobec których orzeczono obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2016 – 2021
- Tabela 22. Liczba osób z terenu miasta Biłgoraja uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz liczba porad dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w latach 2016 – 2021
- Tabela 23. Orzeczenia Sądu w sprawach rodzin z terenu miasta Biłgoraja w latach 2016 - 2021
- Tabela 24. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta Biłgoraja w latach 2016 – 2021
- Tabela 25. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z terenu miasta Biłgoraja w latach 2018 – 2022
- Tabela 26. Liczba zespołów d/s. asysty rodzinnej i liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych z terenu miasta Biłgoraja w latach 2018 – 2022
- Tabela 27. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy z asystentem rodziny z terenu miasta Biłgoraja w latach 2018 – 2022
- Tabela 28. Rodzaj i ilość udzielonych świadczeń osobom, które ukończyły 60 rok życia przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju w latach 2018 - 2022
- Tabela 29. Liczba osób starszych z terenu miasta Biłgoraja, które w latach 2020 - 2022 korzystały z Dziennego Domu Pomocy dla Seniorów w Biłgoraju
- Tabela 30. Prognoza zmian liczby rodzin dotkniętych problemami społecznymi w okresie objętym Strategią
- Tabela 31. Ramy finansowe na poszczególne lata realizacji Strategii

Spis wykresów:

- Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Biłgoraja w latach 2016 – 2021
- Wykres 2. Liczba mieszkańców miasta Biłgoraja w latach 2016 – 2021 według grup wiekowych
- Wykres 3. Saldo migracji ogółem w mieście Biłgoraj w latach 2016 – 2021
- Wykres 4. Liczba mieszkańców miasta Biłgoraja według grup wiekowych – prognoza na lata 2022-2030
- Wykres 5. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2018 – 2022

Wykres 6. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biłgoraju z powodu bezrobocia w latach 2018 – 2022

Wykres 7. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2018 – 2022

Wykres 8. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2018 – 2022